

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

FRA VALLEKILDE FOLKEHØJSKOLE

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1956

DANMARKS
PÆDAGOGISKE
BIBLIOTEK

FRA VALLEKILDE
FOLKEHØJSKOLE

63

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

1956

Venner! sagde Guds engle blidt:
 hvorfor er I nu bange?
 Kildevæld kun er budskab mit
 til lutter frydesange,
 ti han, som jorden gør sjæleglad,
 er født til verden i Davids stad!

»Ære være den guders Gud!
 nu daled fred til støvet,
 glæden springer af svøbet ud
 som blomsten og som løvet!«
 Så lydt og sødt under sky det klang
 som alle stjernernes morgensang.

Jesus Kristus, den Davids søn,
 vor frelser fra al fare,
 født er han, ligger svøbt i løn
 i krybben, tag det i vare!
 Fra himlen højt kommer julebud:
 Nu ære være den guders Gud!

Himmelklarhed og englesang,
 dem gav os Gud med freden,
 efterskin de og efterklang
 har trindt i kristenheden,
 hvor ånd har mæle, og sang har væld,
 hvor øjne tindre hver julekvæld.

Kirke! du er vort Betlehem,
 og alle små derinde,
 efter som det er sagt til dem,
 skal deres frelser finde
 med juledags evangelium
 i hjertekammerets krybberum.

Alle de som betle kan

En af mine Venner, som er Præst, oplevede en Juleaften i Kirken, at en lille Pige kom til at blande en af Julesalmerne sammen med en anden Sang hun kendte, nemlig »Jeg gik mig over Sø og Land«. Den har jo i en af sine Linier en Gentagelse af de sidste Ord, og det har vedkommende Julesalme ogsaa, og saa var det, hun smuttede over — og sang med høj og klar Røst, saa det kunde høres adskillige Bænkerækker om hende:

*Et Barn er født i Betlehem, Betlehem,
alle de som betle kan, de har hjemme i Betlehem.*

Og saa kan man jo tage det som en sød lille Børnehistorie. Men man kunde ogsaa tænke lidt mere over den og spørge: var det nu helt ved Siden af, det hun sang? var det en helt forkert Fortsættelse? Og jeg er da kommet til det Resultat, at hendes Udgave af det Salmevers udmærket kan sige os noget om hvad det er vi holder Jul for.

*

For det er jo rigtigt, at den kristne Juleglæde og Julefred er til dem der betle kan. For hvad er det at betle? Det er at henvende sig til en anden om noget man ikke selv har. At bede en anden gøre noget for en som man ikke selv kan. Og det er Juletroen, at det var derfor Barnet blev født i den Nat og i den By — for at fortælle os, at Gud er en der kan betles til. Guds Søn blev vor Broder blid, gik ind i Søkendeforhold til os, i Lyst og i Nød, for at kunne sige til os: saa er Gud ogsa *jeres* Far. Og hvordan gør Børn overfor deres

Far: de render til ham og fortæller ham, hvis der er noget de mangler, eller noget som er over deres Kræfter — og saa hører han paa dem og hjælper dem med hvad de har Brug for. — Saadan gør en jordisk Far, saa godt han kan, saa langt han nu har Evne og Taalmodighed til. Men med Betlehemsbarnet er der kommet Bud om en Gud, som har meget, meget mere at give, om en himmelsk Far som *altid* har Evne og Sind overfor sine Børn og altid er parat til at gøre noget for hver og en der henvender sig til ham.

Og det er derfor, at alle de som betle kan, de har *hjemme* i Betlehem. Ingen af dem behøver at staa udenfor. Kun hvis de *ikke* kan betle . . . Det er der jo dem der ikke kan. Det er dem der mener at de nok skal klare det hele selv og skaffe sig hvad de behøver og yde hvad der skal ydes, de behøver ikke at gaa til nogen Gud og bønfalde ham. De behøver ikke at betle, og det er de ogsaa helst fri for at gøre, for det er da finere og stoltere at klare sig selv. — Og der er andre, som ganske vist synes at der er meget de mangler, og meget de er godt utilfredse med. Og det lader de Gud vide, i deres Indstilling overfor Tilværelsen, men man kan alligevel ikke sige, at de bønfalder ham derom. Det er mere, at de kræver det af ham, for det skulde da bare mangle! Og er der noget af det, de ikke faar, bliver de simpelthen fornærmede og bitre. — Og der er endelig dem, som mer eller mindre mangler Modet. De mener, at med dem kan det ikke nytte. De er for ringe og for langt borte. De hører ikke med i den Sortering, som kan paaregne Guds velvillige Opmærksomhed.

*

Men enten det nu er paa denne Maade eller hin, saa gælder det, at de som ikke betle kan, de har ikke hjemme i Betlehem, og de kan ikke være rigtig med i Julefreden, for der mangler noget afgørende hos dem selv.

Men de som ikke er vokset fra den barnlige Evne til Betleri, eller som har begyndt at lære den forfra igen, til

dem har Julen godt Budskab. Det er hvad det gælder fra vor Side: at lægge vor egen Foretagsomhed eller Stolthed saa meget til Side, saa vi vil se, at de vigtigste Ting i Tilværelsen kan *vi* ikke magte, dem kan vi kun faa Del i, hvis der er en Gud vi kan bede derom. Og at vi saa faar os hen til ham og faar Munden paa Gled.

Vi skal ganske vist lære, at vi er afskaaret fra at stille Krav. Vi skal lære at sige: Gud skylder ikke mig noget. Saa ofte som jeg har gjort ham imod, kan jeg ikke staa frem og forlange. Men da skal vi høre om, at dem han ikke skylder noget vil han netop gerne gøre noget for. *Han sorterer ikke nogen fra.* Han hører paa alle som er smaa nok til at lægge deres Ønsker og Savn og Mangler frem for ham, og saa ser han til hvad han kan gøre for dem. Det har han paataget sig een Gang for alle, at de der kommer til ham med tomme og aabne Hænder, skal aldrig gaa tomhændede fra ham igen.

Hvor det er Ringhedsfølelsen som vil holde os tilbage og stoppe Munden paa os, gælder det som Luther siger at »bide Hovedet af al Skam«. Det er i en Prædiken om den blinde Tigger Bartimæus, som paa Jerikovejen raabte Jesus an, og jo mere de andre tyssede paa ham, fordi de mente at Mesteren havde vigtigere Opgaver for, des højere galede han op. Og da Jesus hørte Nødraabet, standsede han og bød, at de skulle hente Bartimæus hen til ham, og da de havde gjort det, spurgte han: Hvad ønsker du at jeg skal gøre for dig?

For at forstaa Situationen helt ud, maa vi tænke paa, at efter sin Tids jødiske Opfattelse maatte Bartimæus betragte sin Blindhed som paa en eller anden Maade selvforskyldt, en guddommelig Straf der hvilede paa ham, han havde vel ikke fortjent andet. Men der var noget ved Jesus, som han havde opfattet, og som havde sat nyt Mod i ham. Noget om et: alligevel! Og saa brød Betlerraabet frem i ham: Jesus, Davids Søn, forbarm dig over mig!

Og Luther priser ham som et godt Forbillede: »Dette er ret en dristig Stodder og Tiggebroder, ligesom vor Herre Kristus gerne vil have dem. Thi det er hans Lyst og Ære, at han kan give meget, og det behager ham vel, at man forventer sig meget godt af ham og beder ham derom. Dette skulde vi lære at gøre den blinde efter og fare saaledes ud med vor Bøn og lægge Kristus vor Nød for og tro støt paa at han skal bønhøre og hjælpe os.«

*

Saa skal da alle, som betle kan, glæde sig over den Hjemhørlighed i Guds Betlehem, som han har tildelt dem. Og de behøver ikke at gaa over Sø og Land for at komme dertil. Betlehem er midt iblandt os, for det er i Juleevangeliet. Om en Gud der, da det gjaldt at købe Menneskeslægten ud af Mørkets Vælde, »kostede paa os bestemt det kæreste han havde«. Med et Paulusord: Naar Gud ikke sparede sin egen Søn, kan det da være anderledes, end at han sammen med ham vil skænke os alt andet?

Det er Guds og vort Betlehem, hvor vi kan gaa til med stille Sind og vide os hjemme.

Erik Gelting-Hansen

Om den unge slægts vilkår

Elis sønner var niddinge, står der i det gamle testamente. De ænsede hverken Herrens eller præsternes ordninger, hvad der er det samme som, at de hverken brød sig om skabelsen eller de nedarvede love for menneskers færden. Intet var dem helligt som noget, der tilhørte Gud. Hverken ham eller mennesker var der noget at takke for. Kun det havde værdi for dem, der kunde bruges til at få et begær stillet. Derfor blev alting i livet, dødt og levende, blot genstande, de kunde tage som deres selvfølgelige gods, når de lystede og havde magt dertil. Deres arbejde som præster var dem et påskud til rov fra andre, uden at de selv gjorde, hvad de skulde sørge for. Til sidst vilde de også tilrive sig magten over den Gud, de i deres liv havde skudt fra sig. Derved omkom de begge ynkeligt, og deres gamle far måtte gå til grunde med dem.

Hvordan de er blevet sådan, fortælles der intet om. Deres far er from og gudsfrygtig, så hans skyld skulde man ikke tro det kunde være, når de overhørte hans advarsler. Men han har åbenbart manglet myndighed over dem, og det er måske snarere årsagen til end en følge sønnernes liv. Kan man da vove den tanke, at sønnernes egentlige ulykke er den, at deres far afgørende har svigtet dem? At han kun har givet dem de synlige frugter af Herrens velsignelse over hans livsgerning uden at lade dem kende hemmeligheden ved at være en Herrens tjener? Har han mon forsøgt at lære dem lydighed mod sit høje embede og sin alder i stedet for at dele sin egen lydighed mod Herren og sit tjenersind mod folket med dem? Herrens ord var sparsomt i de dage. Eli

havde nok glemt at leve i dem, så han var forfaldet til advarsler og formaninger uden livets sande myndighed, som lånes den, der lever med sin skabers vilje i hjertet. Var det derfor, Eli måtte gå til grunde sammen med de sønner, der var blevet betroet ham?

*

Mange kritiske ord kan man i vore dage høre om tidens ungdom. Den flyver og farer i øst og vest, og hvad dertil hører, er overfladisk, mangler modenhed, tror ikke på noget, har ingen respekt for nogen eller nogeting.

Måske kunne man feje en sådan kritik af bordet med henvisning til, at de gamle sjældent har været tilfredse med den unge slægt. »Sande må jeg, hvad mig sagde Halvdan: svage sønner efter snilde fædre.« Det var Stærkodders ord, da han så Ingjalds nymodens usædelighed i den store Frodes kongsgård. Lignende fordømmelser kendes fra alle tider. En vis generations modsætning hører med til livets orden. Dermed kan man så slå sig til ro og lade de unge løbe hornene af sig, til de stækkes.

Periodevis kan det naturlige spændingsforhold mellem unge og ældre imidlertid forstærkes. Historien løber ikke altid med samme hast. Nye opfindelser og voldsomme hændelser kan få ungdom til at se sig ført langt forud for en håbløst forældet verden måske blot 10—20 år tilbage. To store krige og revolutionerende ændringer af alle arbejdsforhold har med øget hast fjernet nutidens ungdom fra mange af de vilkår, der var de givne for tidligere slægtled.

Hvad er det, der fører ændringer med sig i en ny generations tanker og adfærd? Nydannelser i de arvelige anlæg kan det næppe være. Deres sum turde være ret ens fra slægt til slægt. Ændringer i slægtledenes livsformer må da sikkert tilskrives de skiftende sæt af ydre vilkår og påvirkninger, de møder hos de nærmest foregående aldersgrupper. Hver tids ungdom vil altid blive stillet over for herskende åndsretninger, møde ting og indretninger, som er de voks-

nes. Givne tilstande, en objektiv situation, må den drages imod eller bryde med. I den ældre generations bo tager ungdomslivet sin begyndelse, og hvordan er så det? Den verden, de ældre giver ungdommen at leve i, må rumme megen forklaring på dens holdning.

Noget alment om det bo, tidens unge skal arve, kan ikke siges uden mange forbehold. De ældres verden er blevet til under forhold, der muliggjorde en rigere nuancering af livsformerne fra egn til egn, fra familie til familie. Trods den voksende standardisering og kollektivering af menneskelivet, som de ældre selv har fremmet, finder man endnu så mange levn af tidligere tiders åndelige og materielle forskelligheder, at tidens ungdom stadig kan præges deraf. Det må ikke glemmes, når der i det følgende gøres forsøg på at fremdrage almene træk i den verden, de unge stilles overfor. Hvad der bliver nævnt, er også mere de linjer, der synes at pege fremad, end dem, der viser bagud, og som stadig gør sig gældende omend med svindende styrke.

Hver eneste, der som mor eller far eller på anden måde får med ungdom at gøre, vil søge at give egne livserfaringer fra sig, men kommer ofte til kort. Det ligger i selve livserfaringens væsen, at kun den, man selv har gjort, kan virke dannende på ens personlighed. Kun hvor livserfaring hos den ældre slægt giver sig udtryk i et menneskeliv, der direkte kan opleves af den unge selv som noget personligt, kan den forplante sig. Ligesådan, når en meddelelse opnår at blive til medleven hos den unge. Det er med andre ord mennesker, der lever, så erfaring, ord og liv tegner sig som et hele, der får mulighed for at give noget videre til næste slægt. De, der har en livsholdning, en tro, og lever den ud, vil i højere grad blive bestemmende for den unges egne livserfaringer end de, der lever på bedste besku.

I de nærmest foregående slægtled har der været mange profeter med billige levelærer, og de har vundet mange tilhængere. Det er forholdsvis nemt at forkynde, at verden

kun er, hvad man ser og sanser, og så leve derefter, eller at mennesket kun er en sum af fysiske, kemiske naturprocesser, og så leve derefter eller at forkynde, at Gud er død eller hævde den ubundne seksualitets velsignelser, og så leve derefter eller tale om forbedrede materielle kår og teknik som de vigtigste betingelser for menneskelivets fremgang og så leve på den tro. Det er ulige sværere at tro på en kærlig vilje som dybeste drivkraft i alt menneskeliv og så handle i overensstemmelse dermed i alle forhold.

Med den begrænsede livserfaring, der er en selvfølge i de unge år, vil megen ungdom snarere lytte til de lette evangelier hos de ældre end til de mere krævende. Er så tillige en voksen slægt i overvejende grad blevet stående i de lette evangeliens omegn, bliver det endnu sværere for næste slægtled at få øje på andet. Og dog er det måske netop på en sådan baggrund, at ærlig vilje til at leve af dybere kilder til tro kan drage stærkest, fordi den trods al skrøbelig sammenhæng mellem ord og liv og en ufuldkommenhed, som de lette evangelier blot skylder samfundet for, alligevel afdækker livet med et større mål af sandhed.

Til de oplevelser, der sætter sig fast dybest i unge sind, hører de religiøse. Mange vil hævde, at de slet ikke hører menneskelivet til, men blot er kunstigt fremkaldte af unaturlige ældre. Det er forkert. Til hver slægt kommer de religiøse oplevelser, men mange forhold kan hindre dem i at vokse til en bred understrøm for livet. I virkeligheden tager også de lette evangelier ungdommens religiøse følelser i brug. Blot afskærer de dem fra deres udspring, så de tørrer ind med tiden. Både i Georg Brandes og hans disciples tro på fornuften og sansningen, i marxismens og arbejderbevægelsernes tro på solidariteten, i Freudianernes tillid til drifternes frie løb, ja i hver eneste bevægelse, der appellerer til menneskers sammenhold, har religiøse følelser fået afløb. De mange muligheder for afledning af ungdommens religiøse oplevelser hører med i det åndelige bo, den stilles overfor.

De unges opsamling af livserfaring sker i hjem og skole, på arbejdsplads og mellem kammerater i deres fritid. Afgørende for, hvad de kommer til at modtage, er i vor tid hjemmenes svækkede muligheder for at være de unges grobund. Det hænger sammen med, at arbejdsdelingen i alle beskæftigelser har skilt hjem og arbejdsplads ad for de fleste familier og gør det for stadig flere. Da landbrug var næringsvej for o. 80 % af vort folk, og håndværk og købmandsskab var familieføretager, faldt meget lidt af grobunden for de unge uden for hjemlivet. Også gilder og kirkegang var led i familiernes husholdning. I dag er landbrugshjemmene et mindretal på o. 20 %, og både for dem og for de håndværks- og købmandshjem, der endnu rummer en arbejdsplads for mor og far, gælder det, at familiens medlemmer alle i stigende grad har fået tilholdssteder uden for hjemmene og under ganske andre livsformer end familieskabets.

Hvilken værdi der for børn og unge ligger i at blive oplært til både arbejde og omgang med mennesker under forhold, hvor hver følelse, hver tanke og hvert ord skal stå prøve i et nært, dagligt sammenhold år efter år, kan næppe overvurderes. Alle livets tilskikkelser fra fødsel til død møder de som noget personligt ved at opleve, hvordan mennesker, de er uløseligt knyttet til, taler og handler i hvert af de øjeblikke, der er livet. Det bliver til en helhed af mennesker, dyr og ting, man kender, og som kommer én ved. Sansen for, hvad der kan stå sin prøve i arbejdstøj og festklæder, vækkes tidligt og modner tanke, følelse og vilje. Hvor unge kommer til at møde livets helhed igennem et fåtal af mennesker, der holder af dem på en særlig måde, har de større mulighed for at rodfæstes i en næringsrig grobund for deres egen livsholdning. Rodfæstethed er forudsætning og begyndelse for hver ny personlighed. Af rodfæstethed opstår ikke ensartethed fra slægt til slægt, men sammenhæng mellem

de skiftende slægter. Elis sønner fik ikke lov at blive rodfæstede.

Nu skal der ikke idealiseres på »de gode, gamle dage«. Da kunne meget også gå mere end skævt mellem unge og ældre, og snæverhed i synet på mennesker uden for de små, sluttede kredse kunde vel trives og blive til afsondring fra andre end »ens egne«. Heller ikke skal man tro, at muligheden for at møde unge, der går rodfæstede ud i livet, hører fortiden til. Livet har en sejt tilbøjelighed til trods alle hindringer at fortætte sig for os i andre menneskers skikkelse og lade os møde det som »en personlig affære«, der angår os direkte. Der er stadig mennesker, der kan komme til at rodfæste en ny slægts unge, så hele deres liv kan få næring derved. Der er stadig selv i nok så splittede hjem en mor og en far, der fører en stille, sejt kamp for i de stumper af dagen, der kan blive tilovers dertil, at give deres børn og unge tryghed i hjemlivets nedarvede orden, give dem respekt for arbejdet, som opretholder det, og sammenhæng over livet ved at dele sig selv med dem, så det bliver til medleven. Ingen mor eller far er vel i stand til helt at unddrage sig den kærlige vilje, der er nedlagt i os alle.

En kendsgerning er det imidlertid, at det bo, vi byder vore unge i dag, er fyldt med mange hindringer for en sådan vækst i dybden. Færre og færre er de børn og unge, der får lov til efter livets orden at vokse op med forældrene som midtpunkt i alle livets sammenhænge. Familien er ikke mere den enerådende grundform for menneskeliv. Ved siden af den er der opstået utallige nye arbejdspladser og steder, hvor man kan mødes uden for hjemlivets verden. For at kunne udnytte maskinernes vældige ydeevne er da far og mor, børn og unge draget hver til sit arbejde og sin uddannelse. Hjemme mødes de kun i et fåtal af timer, og der, hvor de nu er den meste tid, bliver deres virksomhed ikke på samme måde ledet af personlig hengivenhed og varme fø-

fællesskaber, der fungerer efter tørre regulativer og lovparagraffer og ofte ledes med kold beregning.

Her møder de mest korte og materielle mål og bliver i konkurrencens navn vænnet til at se egoistiske løsninger som selvfølgelige for at »få noget ud af livet«. Det bliver da sværere for dem at øjne den styrke, det giver at høre til i »slægtens lange kæde«. De hindres mere i at øjne høje mål, der ikke indgår i en teknisk, formålstjenlig oplæring, og de fjernes i deres virksomhed kun alt for let fra de dybe kilder til livets fornyelse, kilder, som springer, hvor man også kan lade nåde gå for ret uden at skade forretningen. Det er en helt anden slags jordbund, og mange gror i den så stor en del af deres daglige liv, at de får svært ved at søge næring i andre egne.

Når hjemmet ikke mere er selve arbejdspladsen, kan man lettere flytter det. Der flyttes meget mere i vore dage end nogensinde før. Man skifter også hyppigere arbejdspladser, skoler, mødelokaler o. s. v. Samtidig skifter man omgangskreds, får mange bekendtskaber, men vistnok færre venner. Overalt fortrænges de naturgroede tilknytningers betydning for mennesker af de andenrangs. De nære og livsvarige forbindelser taber terræn til de mere løse og skiftende. Også redskaber, dyr, klæder og ting skifter vi hurtigere og hurtigere ud, så vi får sværere ved at komme i et »personligt« forhold til dem. Man kan elske sin gamle hat og en trofast hest, men ikke den bil eller de stuer, man skifter om efter få års forløb. De når aldrig at varme ens hjerte til gavns. En mand holdt fornylig sølvbryllup med sin bil og har vel så dog nået at holde af den. Men fulgt med tiden har han ikke.

Nu om stunder møder vi alle en masse mennesker. Og dem, vi ikke direkte støder på i dagens løb, kan vi både høre og se, tale med og læse om ved hjælp af alle de mekaniske indretninger, vi har. Jo tættere mennesker klumper sig sammen, og jo mere de gør brug af al den teknik, der

øger indtryksmængden gennem syn og høreelse, des sværere bliver det at undgå den tilstand, hvor både mennesker og ting, musik, tale, skrift o. s. v. bliver én mere eller mindre ligegyldige. Der viser sig at være grænser for, hvor meget vi kan fylde os med, uden at noget væsentligt i det at være menneske berøves os.

Er man blevet mæt af mad, kan man en tid ikke døje synet selv af det, man ellers godt kan lide at tage til sig. Lige så lidt kan vi åbenbart fylde »sjælen« med indtryk i en uendelighed. Vi bliver mætte på et vist tidspunkt, og da kan det blive sværere at tage imod mere selv, selv fra ens nærmeste, som man ellers holder af. Man er uoplagt. Den energi, der skal til for at nære omsorg og forståelse for dem, og som de har et naturligt krav på, er altfor ofte opbrugt, inden man mødes i sine egne stuer. Nutids vilkår giver altfor mange mennesker altfor få muligheder for at »have noget tilovers« for hinanden, og mange er for overmættede til at kunne bruge de muligheder, der er. Eli kan miste myndigheden over sine sønner, hvis han ikke har andet at komme hjem for end at lægge sig hen og fordøje dagens andenrangs begivenheder og måske spæde dem lidt op ved aftenavisen og radioen. Så må det altså være andre steder, det virkelige liv leves, og så går de unge ud for at tage selv.

En følge af den gennemgribende arbejdsdeling mellem mennesker er blevet en ligeså gennemgribende organisation af os allesammen. For de senere slægtled har det været en ledende tanke, at mennesker skulde organiseres i større og større målestok. Jo større og mere omfattende en organisation, man kunde nå til, des bedre. Det måtte være tegn på, at der var »liv« i foretagendet, mente man. Tanken derpå kom til at præge ikke blot arbejdsforholdene, men også boliger, skoler, foreninger, al slags oplysende virksomhed og forlystelseliv. Jo flere tusinder og millioner, der kunne organiseres ensartet, des bedre. Men som der er grænser for menneskets evne til at modtage indtryk uden at sløves, viser

det sig også, at der er grænser for organisationernes vækst, hvis livet skal bevare sin.

Organisationer er gode til at drive forretning med, og de kan som gruppedannelser have værdi til andre formål. En statsorganisation er også nødvendig. Men organiseringen af mennesker er i dag kommet så vidt, at den presser mere af livet ind i sin paragrafform, end det har gavn af. Vi skal have vor egentlige næring som mennesker direkte fra det ene menneske til det andet. Vi lever af personlige ord og handlinger, der hører sammen i mennesker, hvis liv angår vort eget. Alt det direkte personlige og varme, som denne livsnæring består af, kan organisationerne ikke give os, når de kommer over en vis størrelse. Så bliver de upersonlige og forholdsvis uforpligtende for det enkelte medlem og berører ham efterhånden evnen til at se, hvor livet virkelig er at finde. Det gælder såvel faglige og politiske organisationer, som skolevæsen, oplysningsorganisationer, forlystelsesvirksomhed og hele den statslige overorganisation. Jo større de vokser sig, jo mere kolde og egoistisk beregnende bliver de, og des mindre liv kan derfor trives under deres reglementer. Et snæversyn, der ikke giver gamle dages mangel på forståelse af andre end »ens egne« noget efter, kan skyde frodigt i organisationernes skygge. At vi også bliver mere ufrie, jo mere de udvider sig, og mere uskikkede til at tage personlige ansvar på os for mennesker og ting, hænger uløseligt sammen med deres væsen. Selve roden, hvorfra vi skulde have livsnæring, underbindes, hvor de store organisationer af alle slags tiltager sig en myndighed over det daglige livsgang, som umyndiggør dem, der burde have båret den.

Fjerne fædre øver i dag myndighed over os som topfigurer i store koncerner og organisationer, statens fædre iberegnet, skønt de i reglen bruger deres magt varsomt. Vores ulykke er den, at de for lutter organisation ikke kan komme til — og nogen vil måske heller ikke — direkte at dele deres myndigheds udspring med dem, de skal tjene, så det kun

er deres krav om lydighed, vi mærker. Vi bøjer os, for de har embederne, de høje stillinger og den påståede erfaring, men få har glæde ved at lyde dem, og mange prøver, hvor de kan, at trodse sig udenom og ordne sig efter behag, eller som ansvarer for de nærmeste byder. Tallet på Elisønner stiger.

Inden så længe skal der vist en decentralisering, en ombydning til, både af de private og offentlige stororganisationer, så vi kan komme til at leve mere med i dem og blive personligt forpligtede af valg og trufne afgørelser. Ellers kunde det tyde på, at vi organiserer os selv lige ind i det kollektive termitbo, som vi siger, vi ikke vil have.

*

Det er godt for en ung slægt at have noget at kæmpe for. Vor tids unge behøver ikke at savne høje mål for deres gang i livet. Måske finder de først sig selv i en modstandskamp mod alle tidens mange surrogater for det virkelige liv, som nu sløver de overmætte, mod alt det upersonlige, overorganiserede, der underbinder deres trang til at tænke, føle og handle helt personligt, så den kærlige viljes bånd mellem mennesker kan knyttes friere og stærkere. Der skal sikkert i dag kæmpes hårdere end før for at fastholde livets enkle grundmønster. Men det er endnu muligt. Ingen kan hos os endnu kalde sig tvunget til at sende niddinge ud i livet, og ingen er nødt til at blive det, hvis han ikke selv vil. Uværdige til livet behøver ingen at gå til grunde, hvis vi giver os tid til at fæste rod med hinanden i den hemmelighedsfulde jordbund, hvoraf livet får sin sande næring fra slægt til slægt.

Jørgen Jensen.

Menneske — Maskine — Medansvar

Ved et hastigt tilbageblik over de samfundsmæssige ændringer gennem den tekniske udviklings 200-årige periode, er det iøjnefaldende, at med det tekniske fremskridt forsvandt husindustrierne, hvor flere generationer samledes under samme tag, fabrikkernes tid begyndte, industribyer opstod, og små oprindelige samfundsgrupper spredtes, de små sociale, politiske og økonomiske enheder gik i opløsning, og familiens åndelige samhørighed fortyndedes, dens medlemmers fællesoplevelser formindskedes i intensitet og omfang. Den lille vennekreds blev for en stor del afløst af en meget større kammeratskabskreds, hvor man ikke længere selv valgte, hvem man ville omgås.

Flere og flere flytter tættere sammen, og alligevel opstår hos enkeltindivider en ensomhedsfølelse, som næppe tidligere har eksisteret i samme omfang.

I dag er sognegrænser ikke et sted, hvor øjet standser, ja, end ikke landegrænser har denne funktion hos os — fjerne egnes mærkværdigheder kommer til os eller vi til dem på få øjeblikke ved teknikkens hjælp. Vi er blevet naboer med hele verden på godt og ondt, vi kender mange flere og meget mere end tidligere generationer, men netop også derfor er vort kendskab til de enkelte ting — og navnlig til det enkelte menneske — heller ikke så godt, som det har været, da vores verden var mindre.

Vi ved mindre og mindre om mere og mere, og vil vi endelig vide mere om enkelttingen, ender vi let i specialiseringen, og dermed går ofte helhedsindtrykket.

Det er ikke let at finde sin rette hylde i dag — hvad skal vi gøre, hvad skal vi tænke og tro? — ja, det eneste, der står fast, er vel, at det kan ingen andre end vi selv — den enkelte — bestemme.

Ved teknisk bistand er der de sidste par hundrede år ikke alene sket det, at arbejdet er koncentreret og centraliseret, men også menneskers adfærd, handlinger og meningsdannelser er i uhyggelig grad blevet centraliseret. Den teknisk-økonomiske måde at rationalisere på er smittet af fra produktionslivet til selve mennesket, undertiden så kraftigt, at man fristes til at tro, at følelseslivet er dirigeret af rationaliseringsmaskiner, der er fjernstyrede, og som arbejder med et fåtal af følelsesmønstre, hvoraf blot ét sendes ud til den, der har brug for det, og det svæver så rundt et stykke tid, indtil »patienten« ser det og griber det i sikker forvisning om, at netop det mønster er hans eget, er personlighedspræget.

Der skal en enestående kraft til at holde til ovennævnte i længere tid uden at selv'et forsvinder.

Verden er blevet for stor, selvom den på så mange måder er blevet så lille.

Udviklingen er i stigende grad op til vor tid gået i den retning, at mennesket står i fare for at blive præget af standardisering, specialisering, rationalisering, automatisering og effektivitet i endnu højere grad end tidligere — og den omsiggribende automatisering har til dato vist stor tilbøjelighed til at kræve yderligere centralisering og dermed koncentreret af ansvaret hos endnu færre.

En anden faktor i tiden er, at befolkningstilvæksten i øjeblikket er så enorm, at om den fortsætter, vil jordens befolkning fordobles på mindre end en vesteuropæers gennemsnitslevealder. Denne faktor får kloge folk til at sige, at så er det nødvendigt at centralisere beskæftigelsesplanlægningen endnu mere. Staten må bl. a. støtte nye boliger, men den må også bestemme, hvor de skal ligge, da kun den kan vide, hvor der i fremtiden bliver brug for ny arbejdskraft.

Staten betaler, staten bygger, staten bestemmer. Økonomisk må staten være, billigt skal det gøres, effektivitetsprincippet føres videre, ansvaret fjernes endnu mere fra den enkelte, privat initiativ bliver der hverken plads eller råd til. — Planøkonomiens tid har næppe nået sit maximum endnu.

I det tyvende århundredes midte er verdensdele, stater, landsdele — ja familier og enkeltindivider rykket hinanden nærmere i målelig afstand, og med yderligere forbedret teknik vil afstande føles endnu mindre — vejene kortes fra menneske til menneske, men det er et spørgsmål, om ikke vejen samtidig er blevet længere fra hjerte til hjerte.

Mennesker lever ikke så meget alene mere, men vi er blevet mere ensomme.

Vi må passe på, at vore oprindelige fællesskabsgrupper, hvor mennesker holdes sammen af de menneskelige bånd og ikke alene af partipolitiske og økonomiske eller direkte egoistiske, at disse grupper ikke splittes mere og mere, men derimod får styrke til at genopstå med deres fulde betydning, hvor enkeltindividerne kommer hinanden ved og betyder noget for hinanden.

Det er vanskeligt at angive en farbar vej, men i en tid, hvor masseproduktion og automatisering er sat i højsædet for den økonomiske konkurrences skyld, og man rider effektivitetens hest som ingen sinde, er det vor uafviselige pligt på snart alle områder at gøre opmærksom på, at de store arbejdsgivere foruden effektivitets-pligterne også har sociale pligter, og her er det ikke nok, at man opretter børnehaver, biografer og boliger, men vil man have mennesker, der i fritiden skal yde indsats i et demokratisk samfund, må man også give dem et arbejde, hvor de har mulighed for selv at se og opleve, at netop de, den enkelte, er mere end et nummer, der kan skiftes ud nårsomhelst — man må lade arbejderen og funktionæren på arbejdspladsen, i arbejdstiden, opleve dét praktiseret, vi forlanger, han skal leve ud i sin

fritid — gennem medviden og medvirken i arbejdets helhed kunne forstå og dermed have mulighed for efterhånden at holde af det helhedsarbejde, hvor han kun er én — endda en tilsyneladende lille en.

Den enkelte må tildeles ansvar, ansvar aktiviserer, aktivitet er bevægelse, bevægelse skaber forbindelser, af forbindelser kan opstå fællesskab — man er ikke længere nummeret, der flyttes med, for nu er man bundet gennem intimt fællesskab, ikke blot gennem en organisation ovenfra til andre; der er nogle, for hvem det betyder noget, at *jeg er her* og at *jeg bliver*.

Statistikken viser, at hovedparten af forbryderne hentes fra miljøer, hvor det intime fællesskab savnes — se konsekvensen, om vi ikke kender vor tid og holder af dens mennesker.

Men tiden har bragt et lille lyspunkt, idet mekaniseringen og automatiseringen, der først erstattede håndens arbejde, og siden åndens arbejde, nu er ved at blive videreført i *automationen*, der er en fuldautomatisk produktionsproces — og det har den store fordel, at alt rutinearbejde, der må formodes at kunne virke sløvende, nu kan erstattes af maskiner.

Under mekaniseringens og automatiseringens perioder er arbejdernes og funktionærernes samfundsmæssige medansvarsfølelse ofte blevet mindre og mindre, men lad os håbe, at videreførelsen af automatiseringen i automationen må føre det med sig, som fremtidsoptimister venter, og vi andre endnu svagt skimter: En forbedring af de arbejdsmæssige forhold på den måde, at der stilles stadig større krav til dygtighed, personlig udvikling og samarbejdsvilje.

Når automationen slår igennem, ventes de største virksomheder spredt, da det er mest økonomisk at arbejde med 2-300 mennesker hvert sted, og det er da til at overse. Skal automationsprocesserne gå på bedste vis, er det ikke nok, at hver passer sit, her må alle med i helheden. Medansvarsfølelsen skulle styrkes, og man har muligheden for igen at

føle sig som nyttigt samfundsmedlem, fordi man igen er kommet ind i et fællesskab, der kan have mange lighedspunkter med de oprindelige — måske er der lysning forude, om vi forstår at spare op og investere fornuftigt. Kommer vi bagefter udviklingen andre steder, kan denne tekniske underlegenhedsfølelse, hvis den er parret med en menneskelig merværdsfølelse, være baggrund for komplicerede og mærkelige politiske udslag — det er farligt ikke at ville det, man bør.

» — det mest brændende problem er ikke længere at sørge for individets økonomiske og fysiske behov, men at lade det udøve sit personlige initiativ i fællesskab med andre« (Industripsykolog Whitehead).

Erik Knudsen.

Sisyfos på ugeløn

Sisyfos hed en konge i det gamle Grækenland. Han var kløgtig og livsglad, men havde en svaghed for at drille de udødelige guder. Derved pådrog han sig deres vrede, blandt andet lykkedes det ham engang at binde døden til en klippe, så guden Hermes måtte ned på jorden for at gøre den fri. Han blev kaldt til dødsriget, og atter en gang narrede han guderne, og saa besluttede de at hente ham med magt. I dødsriget ventede gudernes hævn ham. For al fremtid skulle han nu slæbe en kolossal klippeblok op ad en stejl bjergside, men når han forsøgte at vælte den over klippesiden, rev den sig løs og rullede ved sin egen tyngde tilbage igen, og Sisyfos kunne begynde forfra. Homer fortæller i Odysseen, hvorledes den før så muntre mand nu vaklende og dødtræt skubber og slider for at få klippestykket op på toppen af bjerget, og i vor fantasi kan vi forestille os ham forpint og udmattet gå ned af bjerget for at gøre sit arbejde igen.

Denne myte om sisyfosarbejdet er oftest blevet fortolket som et billede på trivialitetens helvede og menneskets manglende evne til at sprænge sin én gang fastlåste tilværelse og nå friheden. Man har altså opfattet fortællingen som tragisk i sin inderste kerne, og således betragtet er myten i dag så aktuel som nogensinde.

For masser af menneskers tilværelse former sig jo præcist som Sisyfos'. De er blot på ugeløn, hvad han næppe var. Mangfoldige arbejdere tilbringer hver dag otte timer med et ensformigt arbejde, som i sin håbløse trivialitet ikke står tilbage for gudernes påfund. Romaner, skuespil, afhandlin-

ger og foredrag har i årevis behandlet spørgsmålet om det moderne menneskes splittede tilværelse mellem ligegyldigt fabriksarbejde og en tom fritid. Offerets egen røst har dog kun sjældent været hørt.

Sidst har den amerikanske forfatter, Arthur Miller, (forf. til »En Sælgers Død«) skrevet en lille énakter om problemet; han kalder den »Et Minde om to Mandage«. Stykket fortæller om 14 mennesker, der arbejder på et trist og nusset lager for autoreserverede. Stykket er uden egentlig handling, vi følger blot to mandages forløb i denne snavsede kælder, hvor ruderne er helt groet til af støv og spindelvæv. Tidligt om morgenen tager de hjemmefra med undergrundsbanen, arbejder automatisk og uden glæde, for endelig om aftenen at rejse hjem igen til en fritid lige så meningsløs. De er sløve, bitre, og kun én af dem har kraft og vilje til en dag at forlade denne dødens kælder. Med en bog under armen vandrer han bort mod universitetet; men de tretten andre sidder stadig tilbage som moderne sisyfosskikkelser.

»Et Minde om to Mandage« er et vemodigt indblik i grå menneskers trampen i trædemøllen, og så fint er stykket, at man tror på disse menneskers eksistens, man føler sig selv hensat til dette kedsommelighedens hus, og man har medlidenhed med de tretten tiloversblevne. Deres tilværelse er uden mening og hverdagen uden glæde. En af personerne forbander de 22 år, han har tilbragt i den støvede kælder mellem autodæk og tænderør; andre er blevet så sløve, at de ikke en gang beklager sig mere. Og så kunne man stille spørgsmålet: hvorfor er de da så utilfredse? De tjener en god, normal ugeløn — efter vor målestok en høj ugeløn, forfatteren er altså ikke socialreformator med pristalsreguleringer som evangelium, men et evangelium har han, og det lyder således: »Jeg vil have folk til at forstå dette, at mennesker lever og er sådan, fordi de må tjene et industrielt system, der giver deres kroppe føde og lader dem selv om, hvordan de vil finde næring for sjælen.« Arthur Millers ord

kunne være sagt af mangan grundtvigsk foredragsholder, men forinden vi tager stilling til dem, må vi undersøge, hvilke muligheder der er. Den ene mulighed består i at afskaffe det industrielle system, d. v. s. gøre arbejdet mindre ensformigt (hvad flere arbejdere sikkert ville betakke sig for). En anden mulighed består så i, at det moderne menneske i fritiden får udfoldelse for alt det, han rummer. Og endelig foreligger der den mulighed, at man kunne give Sisyfos og hans kolleger et håb. Man kunne bilde Sisyfos ind, at han måske engang ville få held til at skubbe klippeblokken over, og man kunne give arbejderen håb om, at han med tiden kunne avancere til en bedre stilling. Dette sidste har rent faktisk været benyttet som middel — i hvert fald i U. S. A. Men resultatet vil altid være, at den pågældende arbejder føler sig helt afmægtig og fanget den dag, han opdager, at han trods alt aldrig får chancen. Metoden er uhæderlig, hvor smart den iøvrigt er. Og da kun de færreste virkelig drømmer om at afskaffe det industrielle system, er der tilsyneladende kun den mulighed tilbage, at skabe en rigere og bedre fritid for sisyfosmennesket. Det er man allerede godt igang med, både fra organisationers og fra samfundets side.

Men lad os atter engang se på Sisyfos, er han egentlig et ulykkeligt menneske? Det har der været almindelig enighed om, indtil en fransk forfatter, Albert Camus, i 1942, midt under krigen, udsendte en lille bog om Sisyfos, hvori han udvikler sin filosofi. Selve bogen skal ikke drøftes her, men hans vurdering af Sisyfos er interessant i vor sammenhæng. Camus vil nemlig ikke udelukkende betragte Sisyfos som en tragisk person, han vil endog mene, at Sisyfos kunne finde en stille glæde ved sit unyttige arbejde. Der er tilsyneladende ingen mening i dit arbejde med klippeblokken og reservedelene, men dette er din tilværelse, og den kræver troskab, mener han, og derved bliver det nu et indre spørgsmål, og ikke — som hos Arthur Miller — et

ydre problem, som kan løses af foreninger og aftenskoler. »På visse dage«, siger han, »foregår nedstigningen smertefuldt, men den kan også præges af lykke. — — Og lykken og det fornuftstridige er barn af samme jord«. Camus mener, at Sisyfos er lykkelig, fordi han ikke kræver sin tilværelse bekræftet i samfundet. Den virkelighed, som bogstavelig er hans, er det eneste, der tæller.« Og selv om der ikke er sol uden skygge, og man må erkende, at natten er til, så man må dog tro, at Sisyfos er lykkelig!«, slutter Camus sin bog.

Mens Arthur Millers opfattelse er både velkendt og anerkendt, har den strengere og usentimentale Camus med sin udlægning af den gamle græske myte vakt modsigelse og diskussion i den vestlige verden, og Sisyfos, som i dette øjeblik skubber sin klippeblok op, de tretten i den støvede kælder og alle vi andre må hver sig selv tage stilling til spørgsmålet. Livsholdninger skabes ikke på papir. Men den stille frimodighed, der finder lykken i det liv, man har for sig, er den eneste modsætning til døden og tomheden. Tom Kristensen har sagt det i et lille digt:

*Begik du livet,
bedrev du livet,
som det er givet,
du bør og gør,
så er det givet,
at alt i livet, —
det blev dig givet,
fordi du tør.*

*For alt i livet,
som blev dig givet,
er lys og mørke
i sammenspil,
og har du vovet,
og har du lovet,
og har du svigtet,
så var du til.*

Carl Georg Veit

Gamle elever sendes de bedste ønsker for det nye år med tak for opmærksomhed ved vort bryllup!

Herdís og Carl Georg Veit.

Valdemar Nielsen

Det var et smerteligt budskab, der kom til os fra Ollerup, da det meddeltes, at Valdemar Nielsen var død den 15. oktober. Af breve til mig i Argentina vidste jeg, at han var alvorlig syg; men først i min kones sidste brev forstod jeg, at hans frist var kort, og da var det for sent, til at jeg kunne skrive til ham. For hans to nærmeste vil savnet kendes altid.

For Ollerup lærerskole og Vallekilde højskole betyder hans død også smerte og savn.

Valdemar Nielsen fødtes på Askov sløjdscole den 13. august 1907. Hans forældre, Kirstine og Anders Nielsen, ledede i mange år denne gode skole, som har været til varig gavn og glæde for mange unge. I mange år havde Askov højskoles kursus for unge højskolelærere til huse på sløjdscolen, og adskillige af højskolens ældre lærere vil i taknemmelighed mindes hjemmet på sløjdscolen. På denne skole holdt egenens unge deres møder, og mellem Kirstine og Anders Niensens skole, den store højskole og valgmenigheden var der et fortroligt samarbejde. Anders Nielsen var i en lang årrække Askov valgmenigheds kirkesanger. Fra dette virksomme og levende hjem udgik Valdemar Nielsen. Og sjældent har et hjem præget dets søn mere. Hjemmets liv blev hans. Man fik hos ham aldrig indtryk af påklistede eller overtagne meninger. Men som en gren vokset ud fra stammen sådan var han i forbindelse med sit udspring. Hans vej gik over Ribe latinskole, Askov højskole og Københavns universitet, hvorfra han tog skoleembedseksamen i dansk og historie. To mænd, Jørgen Bukdahl og C. P. O. Christiansen, fik stor indflydelse på ham i ungdomsårene, og med den trofasthed, som var et fremtrædende træk hos Valdemar Nielsen, fulgte han sin ungdoms lærere med aldrig svigtende hengivenhed.

Til sommerskolen 1934 søgte Vallekilde højskole gennem »Højskolebladet« en lærer og lærerinde, to meldte sig: Valdemar Nielsen og Ragnhild Bonde. Ingen kunne vide, at netop de to skulle komme til at betyde så meget i Vallekilde. Men det kom de jo til. Valdemar Nielsen blev lærer her i godt 20 år. For mig at se gennemgik han i dette lange åremål en sund udvikling. Udvikling er just ordet, der passer på ham. Der var ingen spring, ingen pludselige overraskelser, men sund udvikling. Det betød ikke, at alt gik let, ingenlunde. Han mødte sine personlige spørgsmål og oplevelser med indtrængende alvor. Og i sin lærergerning

faldt han aldrig tilbage på rutinen, men søgte stedse dybere ned, længere frem; han var dybt rodfæstet i sit barndoms-hjems folkelige og kristne liv; men han var samtidig åben for nye tanker og handlinger, som betød noget alvorligt for hans medarbejdere. Han kom hertil i 1934 med en god baggrund og en solid uddannelse; han tog beskedent yngste mands plads og stillede aldrig fordringer for sin persons anseelse. Jeg tør vist sige, at vi hurtigt værdsatte hans høje personlige kvalitet; det tog lidt længere tid, inden vi til fulde så hans store muligheder i folkehøjskolens gerning. Men han voksede. I forholdet til eleverne kom noget dobbelt frem; i foredragssalen stillede han betydelige krav, ligeså i dansktimer og på særhold; men mærkede han ærlig vilje, men fattig evne »hos de små«, satte han sig tålmodigt og glad ved deres side og hjælp, for også de skulle have »del i livets glæde«. Så blev han da den sjældne højskolelærer. Han blev det også i lærerkollegiet. Der lever i dag flere præster og lærere rundt i landet, som en kortere tid har fristet en ung højskolelærers tilværelse i Vallekilde; de fandt altid i Valdemar Nielsen en redebon og god kollega, som støttede dem i forholdet til eleverne; de søgte ham tidlig og sent og kom til at holde meget af ham.

I de mange år, da han som »ung lærer« boede på skolen, delte han i flere henseender vort hjemms kår. Det var for begge parter i lige grad et behov at tage del i hinandens små og store oplevelser, og han kom til at stå os nær. Det var en berigelse at have ham inden hjemmets døre. Da Valdemar Nielsen i oktober 1945 selv stiftede hjem med Inga, blev det med en jævnbyrdig i skolearbejdet. I de følgende 9 år bar de en væsentlig del af arbejdet på Vallekilde højskole. Af de mange opgaver, de to påtog sig, vil jeg her nævne vore elevmødeskuespil. Inga og Valdemar Nielsen var her de ledende; de var både instruktører og bærere af de mest krævende arbejder i selve fremstillingen. De var ideelle instruktører; de dikterede ikke, men ledede

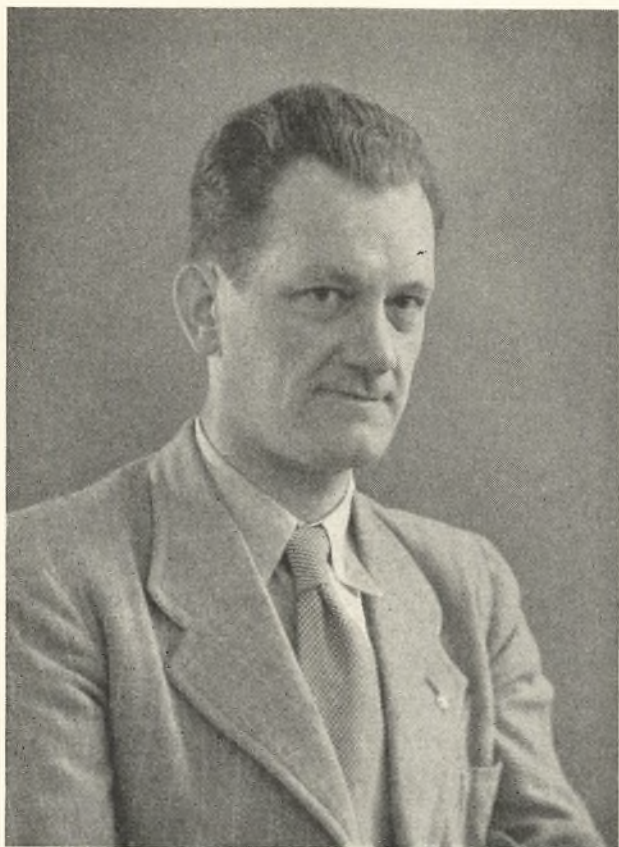
gennem hensynsfuldt samarbejde. En lang række betydelige arbejder blev under deres ledelse ført frem, medarbejdere fik en blivende glæde og gamle elever mangan en festlig oplevelse.

Valdemar Nielsen hørte ikke til de naturer, der kom, så og sejrede. Han havde sin styrke i det indadvendte arbejde på langt sigt; derfor var han også i ualmindelig grad skikket til gerningen ved den fri lærerskole i Ollerup, hvor han fik sit virke de to sidste år; han var kundskabsrig, målbevidst og havde hjertet med i de frie skolers sag. Men fik han ikke som nogen andre den store udadvendte virksomhed, så blev han dog i adskillige kredse kendt og højt værdsat. I aftenhøjskolen, hvor man undertiden søger at fordybe sig i et emne, blev han de senere år i Vallekilde meget brugt. Og han var en klog og nænsom vejleder, man gentagne gange kaldte på. I Gøteborg-bevægelsen var han helhjertet med, og selv om han sin natur tro længe holdt sit navn borte fra talerlisten, havde han en dybere forståelse af sagen end adskillige af dem, hvis navne stod på programmet. Gøteborg-bevægelsen, som alt hvad Valdemar Nielsen tog del i, var ham en personlig sag og en hjertesag.

Fra sit hjem var han fortrolig med, at en fri skole og fri menighed arbejder hånd i hånd. Til vor glæde fandt han sig hjemme i Korskirken som i højskolen. Nogle år delte han med Villy Sørensen kirkesangerens gerning, og menigheden var ham taknemmelig, fordi han på sin viis hjalp os til at holde gudstjeneste.

En højskole lever først og sidst i sine elevers hjerter; gid, vi også turde sige i folkets hjerte. Genem 20 år gav Valdemar Nielsen Vallekilde højskole sit arbejde og omfattede skolen med sit ærlige, varme sind. Hans navn vil i Vallekilde blive bevaret i taknemmeligt minde; ingen har tjent denne skole med et renere sindelag. Og omkring i mange hjem sidder mennesker, som takker for, hvad de mødte i Valdemar Nielsen.

Uffe Grosen.

Sigfred Neermann

Der fortælles om cremoneserviolenen: når den er færdigbygget, bliver den sønderslået, men atter omhyggeligt sammenføjet. Så giver den vel en svagere, men en mere ædel klang.

Når jeg havde været sammen med Neermann, tænkte jeg sommetider på denne violin; men til andre tider meldte

sig jo andre tanker. Han havde et højtstigende ønske om at gøre fyldest, og i korte stunder eller undertiden endog i lykkelige dage slog evner og kræfter helt til. Da var det festligt at være sammen med ham. Elever og medarbejdere vil bevare mindet om sådanne uforglemmelige stunder. Men det var, som om hans kræfter var underbundne; han kørte på en sparsomt tildelt reserve. Derfor den dybe vemod i blik og holdning, når han mærkede kræfternes hendøen. Han havde et stort behov for godhed og tillid; mødte han hos sine omgivelser godhed og tillid, kendte han sig i de lykkelige timer løftet, i de tunge og trælse dage støttet og bevaret.

Neermann var lærer ved en række højskoler: Ryslinge, Krabbesholm, Ubberup, Vallekilde, Vestbirk, Ryslinge igen. Han var knyttet til Vallekilde fra maj 1943 til august 1949, og jeg tror, han så tilbage til denne tid med særlig glæde; han levede sammen med dygtige medarbejdere og en stor ungdomsflok, som åbent tog imod, hvad han gerne ville give, og så mødte han her sin korte, rige lykke i Karen Margrethe.

Han hørte sammen med Vallekilde højskole i nogle sjældent bevægede år, bevægede for vort folk, således som livet måtte leves i den store krigs slutningsår og i de første fredsår; men også bevægede for vor skole; der hvilede et tungt ansvar på os; der var en stor arbejdsbyrde, men også en dyb arbejdsglæde. Neermann var fuldt med i alt dette. Hvis jeg må nævne noget særligt, der knyttes til hans navn fra disse år, da må det foruden hans skønne sang i søgn og fest blive hans ledende arbejde med fremførelsen af »Himmelspillet« i 1944 og genforeningsspillet »Moderen« i 1945. De, der var med til dette lykkelige arbejde, vil aldrig glemme det.

Neermann rantes i sin ungdom af en trist ulykke, og for 3 år siden sneg en tung sygdom sig ind på ham. Den 6. juni døde han hos sine nærmeste venner, organist Aage Lund og hustru i Randers. To dage efter jordfæstedes han på Kauslunde kirkegård. Ingen taler blev holdt, men trosordet lød,

apostelens ord om kærligheden, der *varer*, blev læst, og Karen Margrethes og Neermanns bryllupssalme: »Se, nu stiger solen«, sunget i den samme kirke for godt 5 år siden, lød nu igen ved hans bære.

Uffe Grosen.

Vilhelm Larsen

Tiden rinder hastigt. Et livsværk afsluttes hurtigt, og glemnelsen følger rask i faldnes spor. Men har vi virkelig mødt et menneske og måske fået ham kær, så hører han vort liv til, og vi bevarer hans navn og gerning i trofast minde. Det gælder Vilh. Larsen, som i 11—12 år var lærer ved Vallekilde højskole, og som dengang betød meget for

vor skole. De fleste af årsskriftets nuværende læsere kendte ham vel ikke; men der vil dog endnu være mange Vallekilde-elever, som vil tænke på ham med taknemmelighed, og som vil finde det rigtigt, at hans minde fremdrages her.

Vilh. Larsen fødtes 5. juni 1883 i Lundbytorp i Sydsjælland, søn af parcellist Hans Larsen og hustru Anc Larsen. Som ung kom han på Hjørlande højskole hos forstander Albrecht Albrechtsen, der i sin tid var elev i Vallekilde og god ven af Povl Hansen. Vilh. Larsen kendte tidlig trang til selv at blive højskolelærer; han søgte til Askov udvidede højskole i to vintre og deltog senere i to sommerkursus for unge højskolelærere. Efter et kort studieophold i København drog han til Fircroft college ved Birmingham, hvor han i denne skoles leder, den ejendommelige Tom Bryan, fandt sin ypperste læremester. Til vinterskolen 1911 blev han »ung lærer« ved Vallekilde højskole, og efter endnu en sommers ophold hos sin højt beundrede Tom Bryan knyttedes han 1912 som fast lærer til Vallekilde, hvor hans særlige felt skulle være undervisningen i samfundslære; forinden holdt han bryllup med Mariane Hansen fra Vendssyssel; det unge par fik bolig på »Solbakken«. (Dette hus er nu borte; men ældre elever vil kunne huske det).

Vilh. Larsen var lærer ved Vallekilde højskole til efteråret 1923, og han var en ganske fortrinlig lærer. Han var almuesøn, og sit præg af sjællandsk almue bar han alle dage, i sprog og væremåde; det slæbne og polerede bed aldrig på ham; en duft af nyvendt muld stod omkring ham; han var en selvhjulpen mand og en ganske uimponeret natur, en Holbergs Jakob, som havde tilegnet sig viden og udsyn og skærpet sin sunde sans for det »reale«. Eleverne holdt af ham; han fortalte plastisk, afbrudt af drastiske anekdoter. I en større lærerkreds, hvor han kunne suppleres, fyldte han sin plads, han var en altid loyal og redebon kollega og en munter mand i laget.

I 1923 blev Vilh. Larsen forstander for Sorø højskole; det blev til 5 år i strid modvind. I 1928 rejste han med familie til Canada, hvor han i 9 år fristede en hård tilværelse som fattig landmand; så meldte sig trangen til en præstegerning blandt udvandrede landsmænd, og efter en kort forberedelse i U. S. A. — den egentlige og fuldt gyldige forberedelse havde han fået gennem mange års alvorlige prøvelser og arbejde med kristelige spørgsmål — blev han i 1939 præst for den lutherske kirke i Canwood i Saskatchewan. Hans stilling medførte, at han måtte rejse omkring til gudstjenester i små, fjerntliggende kredse, ofte under uvejssomme og meget hårde vejrforhold. Han prædikede som regel på dansk, enkelte steder dog også på engelsk. Han var lykkelig i sin præstegerning; men de ublide forhold sled på ham, hjertesygdom tog kræfterne, høre- og synsevnen svækkedes, og i 1954 sluttede han sin præstegerning; men han hjalp fremdeles landsmænd på forskellig viis, til han den 4. februar 1956 ramtes af et hjertetilfælde, der brat afsluttede hans liv. Et prøvet menneskeliv var endt. Det årlige julebrev, han altid sendte mig, viste, at Vallekilde levede i hans sind under alle omskiftelser.

Uffe Grosen.

Tre dødsfald

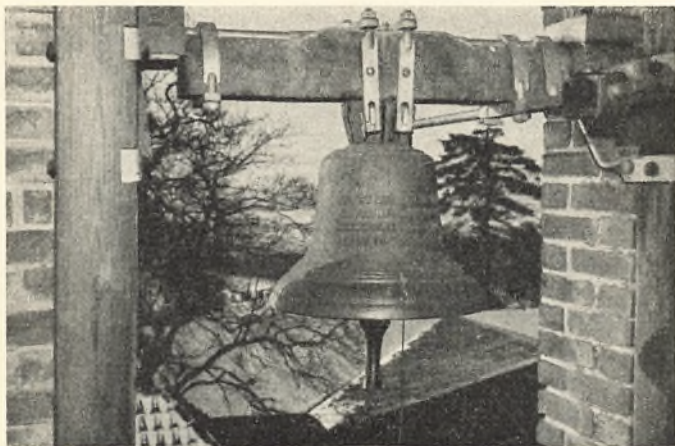
I denne bog er der fortalt om tre tidligere Vallekilde-læreres død. Andre, som stod Vallekilde højskole nær, er også gået bort i det svundne år. Her skal først nævnes Niels Søgård, Asnæs, som døde 17. juni, og Peder Villemoes Andersen, Gelstrup, der døde 25. september. De to mænd var jo nok meget forskellige, men de havde også noget tilfælles. De var begge meget dygtige landmænd; de var afholdt af deres mange medhjælpere op gennem årene, og de havde i udpræget grad deres kaldsfællers agtelse. De gik stille med dørene, afskyede store ord og alt glimmer. De havde sans for det ægte og var trofaste i deres hele færd. De fik godhed for Vallekilde højskole og hjalp deres børn til det samme forhold til skolen. De to mænd har næret mit håb til, hvad der kan komme ud af grundtvigsk kirkelig og folkelig gerning i dette land.

Den 5. november døde Frederik Triers hustru, Agnes Trier, datter af Maren og Helge Bentsen, efter en mangeårig og streng sygdom. Agnes var elev her i 1937. Hun fik nogle år senere sit eget lykkelige hjem sammen med Frederik Trier på Fjordgården i Svinninge; hun fik lov at se tre sunde børn vokse op; men hun blev selv efterhånden alvorligt stækket. Trods tung sygdom betød hun meget for sit hjem, og hun søgte med stor viljekraft at følge det liv, hun fra sit hjem og sit højskoleophold havde fået kært.

Uffe Grosen.

Forårssol i haven.

HEROP MIG BAR DE UNGE,
HER VIL MIN SANG JEG SJUNGE,
OG NÅR DENS TONE GJALDER,
DET ER PÅ DEM, JEG KALDER!

Fra Vallekilde Folkehøjskole

Kære gamle elever!

Grusomme gerninger er gjort i dette efterår. Af nogle få skruppelløse pokerspillere er menneskcheden påny ført ad hadets og den blodige krigs veje. Ingen ved, hvor langt sporene vil række ind i fremtiden. Er Ungarns undergang et nyt München? Eller er en ny brølende Hitlerspire blevet stoppet i Ægypten på sin vej mod udslettelse af nabofolk? Er FN slået overende, fordi man der kun kan vedtage resolutioner, eller skal vi opleve at se den mellemfolkelige politihær blive til, som man hidtil kun har fablet om? Ikke siden 1945 har muligheden for det allerfrygteligste været så nær som i dette efterår. Kun med møje river man sig løs fra de daglige bud om vold og død for at fortælle om en skoles jævne virke. Måske kan vi bedst begynde med at lade vor tak for det arbejdsår, der her skal omtales, få en dybere tone. Vi fik da i hvert fald lov at holde skole i fred.

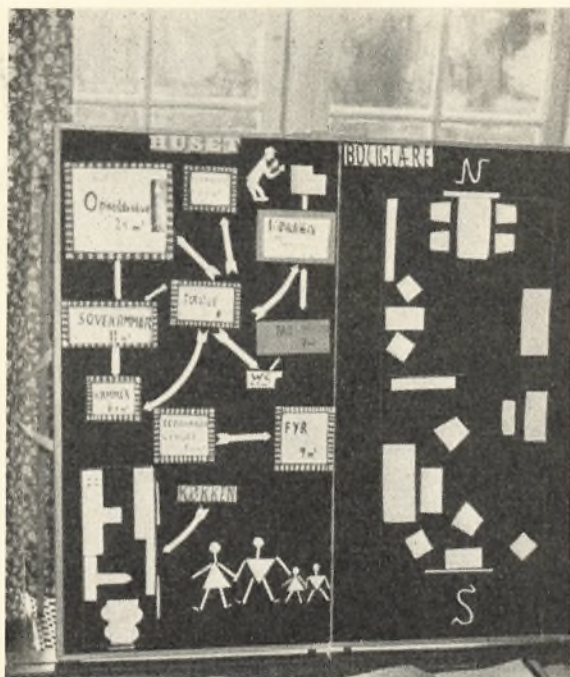

Der er langt hjem til Bornholm nu

Vinterholdet 1955/56 blev igen lidt større end de forrige års elevhold, og vinterpigerne må have æren derfor. Vi fik 2 piger for hver 3 mandlige elever, ialt 90.

Egentlig er det vist et særkende for de frie ungdomsskoler, at eleverne hurtigt kommer til at finde hinanden i en tryghedens luft, som minder om den, der findes i et almindeligt hjem. Måske hænder det, at en enkelt føler sig så meget »hjemme«, at han skal have at vide, han er på skole. Men med hvert hold oplever man det glædelige, at højskoleluften formår at frigøre de værdifulde egenskaber i os alle. Vi får lov at komme hinanden ved som mennesker først og fremmest, det er nok hovedsagen. Vinterholdet i fjor gjorde ingen undtagelse fra denne regel. Vi kunde glæde os over friskhed i flokken fra første færd og blev vidne til megen god og sund vækst hos de enkelte.

Skolens lærerstab fortsatte uændret fra sommerskolen 1955, således at Aase Petersen og Ane Margrethe Steffensen nu også

Et lille hjem bliver til — i tankerne

er lærerinder om vinteren. Lærerkredsen iøvrigt udgjordes af Uffe Grosen, Erik Knudsen, Georg Veit, Povl Trier Hansen, Herdis Voldum Clausen og Niels Holmer Trier. Erik Gelting-Hansen havde sin fredagstime, og Kr. Killemoser tog sig af udflugter og folkedans.

Heller ikke i undervisningsplanen skete der ændringer. De nye emner, der blev taget op vinteren før, fortsatte vi med. Aase Petersen overtog kjolesyningen.

Vi fik en god arbejds vinter, og det giver på langt sigt mest. At nutids højskoleliv kan komme ud for den fare, der ligger i altfor mange arrangementer uden for det egentlige, daglige skolearbejde, mærker vi. Allevegne arrangeres der så meget, som de unge »gerne skulde være med til«. Det kan være udmærket og spændende måske også, meget af det. »Vi kan vist godt nå det«. Kan hændte, man fristes til at synes, at højskolen nødigt skulde

Herdis gir' musikaften

blive »bagefter«, fordi den ikke kan byde på tilstrækkelig mange arrangementer i skoletiden. Ungdommen er jo blevet vænnet til at gå med til meget forskelligt.

Nu er det en given sag, at andet end det, der skal foregå i timerne, kan forenes med det daglige højskolcarbejde, ja hører nøje sammen med hele livet på en højskole. Vi gør da også vort til at tilrettelægge både alvorlige og festlige stunder med eleverne uden for timeplanen. Men sommetider må man med nænsom hånd værge for den ro over skoledagene, som trods alt er vigtigere, end om eleverne kommer med til det ene eller det andet, der i bedste mening er beregnet for netop sådanne unge, som vi har hos os. Jeg vil ikke sige, vi fik for mange forstyrrende indslag i vort skoleår, men jeg tror dog, vi fik, hvad der kan tåles, uden at undervisningen lider afbræk derved.

November gav ikke meget stof til dagbogen. Alle fik på få dage deres at passe. En overgang måtte lærerne også passe mit,

Koret over

da en grim ansigtsforbrænding slog mig ud. Af besøg havde vi 24. og 30. november to meget festlige aftener, som H.a.ø.G. indbød sine medlemmer til. 100 og 130 aktive gymnaster til gymnastik, oplæsning, kaffebord og folkedans. Sikke det gik. 6.-7. december var et hold nybagte teologiske kandidater fra Pastoralseminariet med i undervisningen og 19.-20. december på samme måde 25 elever fra Gl. Hellerup gymnasiums 3. klasse. Luciafesten 13. december fik under Ulla Johanssons ledelse et mere svensk præg end i fjor. Også ved andre lejligheder forstod hun at føje sin svenske tone til vor på en smuk måde.

Efter nytår mødte eleverne særdeles veloplagte. 5. januar gav Uffe Grosen og Georg Veit oversigt over det svundne års gang. 8. januar holdtes »Ungdommens dag« med taler af Erik Halvorsen om forlystelsesindustrien i øst og vest og af mig om Faustskikkelsen. I Baunen opførte stedlige amatører til sidst Johs. Møllers kriminalspil »Smuglerkroen« i Hans Trier Hansens indstudering. 9. januar optog statsradiofonien en udsendelse om vore valutakriser efter krigen. Lektor Bjarke Fog svarede på en række spørgsmål, som eleverne havde brygget sammen til ham. Han havde meget og gav indgående redegørelser, adskilligt længere, end radioen udsendte dagen efter. 15. januar kom delingsførermødet, som også vore egne delingsførere fulgte med i. Georg Veit talte om Martin A. Hansen. 17. januar holdtes den årlige »Andelsdag« med stor tilstrømning og gode foredrag af FDB's første-

Til fastelavnsbal.

Præsten tager mod bestillinger.

direktør Ebbe Groes og fhv. højskoleforstander J. Th. Arnfred, Askov. Hans varme ord om andelsbevægelsens grundtanker var værd at lægge sig på sinde i en tid, da den jævne mands forbrugsforening synes at få karakter af en centraliseret sælgerorganisation. Herdis Voldum Clausens sangkor havde en livfuld førsteoptræden.

26. januar fandt skolekredsens årlige generalforsamling sted med o. 100 deltagere.

Som januarstudent vil vi mindes grønlænderen Chr. Mørch for hans varme, klare tale om sit hjemlands mennesker og for hans fine evne til at samtale og hjælpe. 8. februar talte forstander Otto Petersen fra den danske højskole i Argentina om udviklingen under Perons styre. 10. februar mindedes vi afstemningsdagen i Sønderjylland i 1920, og om eftermiddagen drog vi til Fårevejle for at se Dansk Skolescenes opførelse af »Eventyr på Fodrejsen«.

Fastelavnen 12.-13. februar var vel forberedt med udsmykning af salen og komedie. Hvor vi morede os over Pyramus og Thisbe og »muren« og »månen« og »løven«. Sandelig, »Shakespeare har ikke levet forgæves«. Og et bal så fornøjeligt!

Tidligt om morgenen 14. februar drog 7 repræsentanter for holdet og jeg på venskabsbesøg til Sörängens folkhögskole i Småland. Det var hård isvinter, men ved Helsingør slap vi over. Rektor Hilding Salnäss, fru Marie Louise Salnäss, skolens husmor

Ikke bange for svære opgaver

fru Boëthius, lærere og elever tog alle så hjerteligt inod os. De gav os en uge på svensk højskole, som indgød både respekt for skolens virksomhed og førte til en klarere forståelse af den danske højskoleform. Flere af vore fik prøvet skisportens grundlæggende eller -liggende øvelser. Der var meget at fortælle kammeraterne efter hjemkomsten.

24. februar var skuddag. Fra 17 piger på gule gang modtog daværende ungarl Georg Veit en stor buket røde roser ledsaget af et uforbeholdent frierbrev. Duften fra begge delte han sikkert i al stilhed med Herdis. Om aftenen var hele lærerstaben i Roskilde med »En inspektør ringer på«. 26. og 28. februar havde vi indkvartering af forplejningstropper ved vintermanøvrerne. De hørte vist til dem, der ikke veg tilbage, i hvert fald ikke for at deltage i almindelig højskoleforplejning, når det kneb på madfronten. 29. februar havde vi indbudt hele personalet med ægtefæller fra skotøjsfabrikken »Forto« i Hørve til en aften på højskole som tak for vort besøg på deres arbejdsplads. Koret sang, og blokfløjteorkestret spillede, Uffe Grosen fortalte om skolens billeder, mens vi andre gjorde klar til »Soldaterløjer«. Ved kaffebordet blev der sunget og talt. Det blev en god aften.

Københavnsturen måtte p. g. a. den hårde vinter udskydes til 4.—5. marts. Af turens indhold vil jeg nøjes med at nævne besøgene i Ryvangen og Grundtvigskirken og på de to industrivirk-

På mine kammeraters og egne vegne —

somheder »Titan« med fremstilling af elektromotorer i alle størrelser og Dyrups Farve- og Lakfabrikker, den ene med o. 1000 specialarbejdere og arbejdsmænd i støberi og værksted, den anden kraftigt automatiseret og kun med få faglærte arbejdere. Der overnattedes i det nye vandrerhjem på Bellahøj. Turen sluttede i Det kgl. Teater, der opførte Mozarts skønne opera »Tryllefløjten«.

10. marts holdtes et nyt møde i skolekredsen. I den følgende tid er den af Uffe Grosen i 1952 udpegede skolekreds blevet udvidet med o. 100 nye medlemmer til o. 280. De fleste er bosiddende i Holbæk amt, men også gamle elever fra andre landsdele har villet være med.

11. marts deltog skolens to gymnastikhold i amtsopvisningerne i Asnæs, vandt megen anerkendelse og festede til midnat. En gåtur til Havnsø dagen efter i skarp kulde var en frisk afrunding

— med rim på tage og træer!

Brudeparret Herdis og Georg Veit

på de foregående ugers træning. Det var ikke den eneste gang, vi nød vintervejret. Sne og is blev brugt på forskellig måde, og terrænløb blev gennemført under ledelse af Veit og nogle fhv. korporaler i flokken.

Fra november indførte vi regelmæssige filmsaftener på skolen, ialt 6, med helaftens lydspillefilm. Veit stod for udvalget i samråd med mig. Jeg er ikke i tvivl om, at vi fik virkelig betydelige filmværker hertil, flere af dem ret krævende at følge. Hvad højskolens gennemgang af digterværker sigter mod, må vi også kunde hjælpes til i filmens verden, som unge måske nuomstunder færdes mere i end digtningens. Vi gjorde erfaringer og fortsætter med sådanne filmsaftener nu i vinter.

24. marts holdt vi forældremøde med sang, orkester, gymnastik, håndarbejdsudstilling og om aftenen elevskuespil i salen på selvgjort scene. To ikke helt lette enaktere blev opført, Hostrups

Velkommen til Vallekilde!

»Familietvist« og Pär Lagerkvists »Lad mennesket leve«. Mange fra egnen var med om aftenen. Ved folkedansen næste aften fik Killemosen en alvorlig senesprængning, hvis følger endnu ikke er overvundet helt. Han måtte ligge eller sidde musestille i flere uger, hvad der hverken bækkom ham eller fru Grete vel.

Elevernes afrejse foregik under forårets spændte transportarbejderstrejke og skete over to dage. Afslutningen fandt sted 26. marts med fin middag, elevunderholdning og et smukt kaffebord. Fire nordiske flag fik skolen som gave fra hele holdet. De vajede første gang i fri luft ved sommerens elevmøde. Til den sidste aften havde Herdis Voldum Clausen og Georg Veit en overraskelse i baghånden. De meddelte deres forlovelse og måtte tage imod alles hyldelse. Af elevernes taler den aften vil jeg have lov at fremhæve Gerhard Weinbrenners fine ord om tysk og dansk. Var der blot mange flere tyskere som han, og lidt nærmere ved os.

En på flere måder indholdsrig vinterskole var til ende. Forholdsvis mange af flokken drog udenlands til Island, England, Svejts, Canada for en sommer eller et år, enkelte skulde hjem og forberede deres bryllup.

For skolens to nyforlovede blev april en travl måned. 14. april blev de gift i Holsted, hvor Herdis' forældre har været lærerfolk i en lang årrække. Aase Petersen, Bodil og jeg udgjorde Valle-

De ...

kildes part af gæsterne og fik lejlighed til at stifte bekendtskab med to særprægede familier, der hver især har givet de to en god forskole til et selvstændigt arbejde med ungdom. Lærerpæret Veit flyttede ind i elevfløjens gavllejlighed, »Verdens ende«. Aase rømmede den frivilligt for at bosætte sig i tårnet på blå gang.

Også skolens tidligere gymnastiklærerinde, Ingeborg Søgård, blev gift i dette forår. Hun havde fået ansættelse ved forskolen i Frenderup i nærheden af sit hjem, og havde megen glæde af sit arbejde. Overraskende, i hvert fald for os andre, meddelte hun sin beslutning om at blive gårdmandskone på Fyn, og 28. marts blev hun i Korskirken viet til gdr. Carl Rasmussen, Sarup ved Hårby. 22. april holdtes en stor afskedsfest for hende i vandrerhjemmet på Høve strand, hvor bl. a. Uffe Grosen og Gelting-Hansen i muntre taler gav hende gode ord med på vejen.

... lyse ...

Dagen før sommerholdet skulde komme, 2. maj, mødtes vest-sjællandske højskolers forstandere og lærere her til årligt møde, 46 ialt. Jeg lagde op til en drøftelse af højskolens undervisning i den nyeste Danmarkshistorie, Knudsen og Veit fortalte om deres form for danskundervisning, hvad der også gav anledning til samtale.

April havde mest været kold og grå, men 3. maj strålede solen over sommerpigernes ankomst. 4. maj samledes vi alle i foredragssalen til tale og sang og hørte befrielsesbudskabet fra 1945. Under rundturen i Vallekilde var der om muligt tændt endnu flere lys end sidste år. Den skik er værd at holde på. Sognets fest fandt sted i Baunen 5. maj. Alle elever og lærere var med. Folketingsmand Viggo Starcke holdt et inspirerende foredrag om frihedshistoriens veje fra Danmark til andre folk, og unge fra sognet opførte Leck Fischers »De røde tjørne« i Hans Trier Hansens opsætning. 6. maj holdt valgmenigheden sit årsmøde på skolen med kaffebord og generalforsamling. 10. maj bazar for Santalmissionen, i år indendørs i Baunen. Om aftenen talte biskop Gudmund Schiøler, Roskilde, her på skolen om templer og gudstjenester i Indien, hvor han nylig havde været.

Vejrhojturen blev taget 13. maj til fods og på cykle i det fine-
ste vejr, netop som bøgen stod i sit skæreste udspring. Samme dag

... dage

fik vi besøg af Hans Lund, min gamle forstander fra Rødding højskole.

Personligt vil jeg fra disse majdage mindes, at jeg første gang førte et hold elever ind i Vallekilde højskoles historie. Efterhånden er jeg blevet nogenlunde fortrolig med beretningerne om de første slægtleds virke her, og fortællingen derom lukker på en god måde op for meget af det, vi under vore vilkår ønsker at dele med vore elever.

Fra Holbæk garnison fik vi 16. og 17. maj to hold soldater på henholdsvis 80 og 92 til en dag på højskole lige fra morgensangen til sidst på eftermiddagen. Helt godt var tidspunktet næppe, men vi syntes ikke, vi vilde sige nej, da flere tidligere forsøg var strandet. Vi fik heller ingen grund til at fortryde disse to dages besøg. Soldaterne var med i foredragssalen og til danskundervisning, men fik om eftermiddagen særtimer i sang, samfundslære og atomtidens problemer ved Grosen, Knudsen, Veit's og mig. Der var kun få søvnetryner, ellers god opmærksomhed og stærk sang.

Pinsedag 20. maj dansede solen for Aase Petersen, Erik Knudsen og de elever, der ikke var taget hjem, og om aftenen hyggede vi os i vore stuer. 2. pinsedag tog alle ud til vort lille sommerhus, som vi har kaldt »Pusterummet«, badede og soled

Hovederne falder på Hagesholms tulipanmarker

os. Veit's gav te om aftenen. Da hele flokken igen var samlet, måtte vi 23. maj ud til Hagesholm i Lammefjorden og se de mere end 40 tdr. land med tulipaner i den ene prægtige farveflade efter den anden, et endeløst mylr af gyngende blomsterhoveder og på vejene store sække, fyldt med afskåren pragt.

26. maj kimede Arne Sams to gange til bryllup i Korskirken, først for Asta Hervik fra vor nabogård Egedal og politibetjent i København Frode Nygård Larsen, så for Karen Grosen og stud. med. Carl Eckardt Møller. Karen er nu uddannet socialrådgiver med arbejde i København, hendes mand læser til læge. Vi lykønskede meget den dag.

Søndag 27. maj fik Møller et føl (!), en lysebrun, hvidmasket lille belgier, der inden længe af vore småpiger fik navnet Freja.

Maj måned bragte os i så god gænge, at både elever og lærere kunde se en kursustid i møde med nogen sindsro. Adskillige højskoler gør i disse år i samarbejde med højskolernes sekretariat forsøg med 14-dages kursus i ferietiden. I sommer prøvede vi to sådanne kursus i de fire uger fra 3. juni til 1. juli. Vi vilde kun have små hold og fik 22 på det første og 26 på det andet under henholdsvis Erik Knudsens og Georg Veits ledelse. Hvert kursus holdt sin egen arbejdsplan på 24 ugentlige timer foruden udflug-

Erik Knudsen med nogle af sine kursister

ter og adskilt fra sommerskolens timeplan. Det lykkedes os at gennemføre de to parallelt løbende undervisninger, så både elever og kursister fik hver deres. Men for os lærere var det en hård måned og for køkkenet med, da kursisterne til dels også havde egne måltider. Kursus I havde vi kaldt »På vej til atomtiden«. Knudsen trak sine atomer og naturkræfter frem, og jeg gennemgik træk af den nyere verdenshistorie. Kursus II hed »Er det en kunst at forstå kunsten?« Veit's og Holmer Trier fortalte om litteratur, musik og malerkunst, læste op og demonstrerede, og jeg havde nogle timer i kunsthistorie. Et håndbibliotek og en maleriudstilling var samlet, og mange småfilm vist under begge kursus, der også fik foredrag af Uffe Grosen og Gelting-Hansen. De to ugentlige kursusudflugter lededes af mig. Kursisterne deltog i vore sædvanlige lørdags- og søndagsaftener, men fik flere særskilte underholdningsaftner.

Grundlovsdagen 5. juni fejrede vi om aftenen med gengivelser af forskellige mænds og kvinders taler på tinge. 7. juni var elever og kursister på en herlig tur rundt i Odsherred og helt ud til Griben, hvor dronerne fløj, og luftværnsskytset tordnede. 9. juni fortalte skolekonsulent for Grønland Finn Gad for eleverne. Høvefesten 17. juni blev igen en smuk oplevelse for vore piger. De høj-

Ved den sidste sodavand. Dybesø

blå dragter synede godt både der og ved festerne senere hjemme i haven. Om formiddagen var kursus I rejst, og om eftermiddagen tog Veit's imod kursus II. Forstander Søgård Jørgensen, Sønderborg, der talte ved Høvefesten, var vor gæst til middag.

23. juni kunde jeg fejre 25-års studenterjubilæum i København med samtlige tidligere klassekammerater. Om aftenen talte jeg til havefest i Rudme-Herringe friskolekreds på Fyn hos gode venner fra vor Jaruplund-tid. To så vidt forskellige livskredse! Vore elever fejrede St. Hans med bål på Svendsbjerg.

25. juni optoges efter Hans Trier Hansens forskrift nogle scener til en film om den danske delingsfører. Vallekildes historiske gymnastikhus skulde være ramme, og nogle sommerpiger 1956 blev forvandlet til årgang 1885 til stor betagelse både for dem selv og os. På billedet I se hvordan!

Sommerskolens stortur begyndte 28. juni kl. 5½ og gik med Veit som leder over Frederiksborg til København, hvorfra han og Herdis tog hjem til kursisterne, mens jeg, der havde ledet en heldagstur med dem, fulgte vore piger til Malmø. Skåneturen 29. juni blev atter et eventyr for sig med afslutning i Tivoli. 30. juni holdt vi afsked med kursus II om eftermiddagen og sommerbal om aftenen med mange gæster og strålende humør. Nogle elever opførte marionetkomedien af »St. Hans Aftenspil«.

Sommerpiger kan ingen stå for!

1. juli rejste kursisterne. Begge hold havde hængt bravt i og gav udtryk for megen taknemmelighed for deres ophold her. Vel tog de både tid og kræfter, men med vore elever havde vi alligevel kunnet bevare den nødvendige sluttethed om det daglige arbejde. Dog — det indrømmer jeg — vil vi næppe vove os i lag med flere 14-dages kursus sideløbende med sommerskolen. Selv om vi måske nok en overgang kan præstere tilstrækkeligt til, at eleverne ikke direkte mærker nogen formindskelse af vor omsorg for dem, kan dog hverken de eller kursisterne helt få det mål af tid og pleje, som begge parter kan have krav på. Det er derfor rigtigst ikke at gentage denne sommers kursusforsøg, men vi følte, det maatte gøres, og gjorde det så. Vi vil sige vore sommerpiger tak, fordi de uden jalousi kunde se på, at vi også tog os af andre end dem en hel måned. Jeg tror nu heller ikke, I på noget tidspunkt var i tvivl om, at det var jer, der først og fremmest var på Vallekilde i sommer. Hos kursisterne var der fuld forståelse for, at vi måtte føle nogen lettelse ved igen at blive os selv. Husker I, hvor herligt jordbærrørene smagte 2. juli?

Elevmødets lørdagsaften 14. juli samlede mere end 200. Veit talte om fremtidsromaner, og koret sang på flisepladsen. Dagen efter, 15. juli, blev vi 7—800. I Korskirken holdtes gudstjeneste, og efter middag begyndte mødet i haven med generalforsamling

»Du kan ikke ta' det med dig —«

og fortsatte med taler af Uffe Grosen, Valdemar Nielsen og mig, så sangkor og gymnastik i sol og blæst med sorte skyer, øsende regn under aftenspisningen og igen godt vejr til friluftsspillet. Vi vilde i år opføre noget, der kunde give både latter og alvor, og fandt det amerikanske lystspil »Du kan ikke tage det med dig —«. Der var 19 personer i stykket og en masse henrivende forvirring omkring den idé, at meget af det, vi slider os op for at sikre os, hindrer os i at leve og glæde os over livet. Både de spillende og instruktøren fik rig lejlighed til at boltre sig, og tilskuerne fik en omgang sund morskab. Af gode hjælpere uden for den nærmeste kreds vil vi takke Aksel Hejlskov, Jørgen Hagsholm og Bodil Brøns fra Hørve, Ester Hansen fra Vejleby, Aage

Til Høvefest

Madsen, Vallebjeriggård samt Tage Morsing og Alfred Nielsen, Fårevejle. Maler Aksel Møller havde lavet decorationen. Om aftenen ved grøden holdtes nogle småtaler, og afskedssamtalerne ude og inde gik længe livligt. Næste formiddag fik jeg en lang indholdsrig samtale med Valdemar Nielsen ude på Egebjerg og i min stue. Hans store kærlighed til alt og alle i Vallekilde og hans rene tanker om mennesker og tidens spørgsmål fik jeg også den dag indblik i.

17. juli kom o. 1000 mennesker fra egnen til en aften på højskole i fint sommervej. 18. juli havde vi o. 80 forældre til middag. Om eftermiddagen talte jeg om Kinas historie fra Konfutsen til Maotsetung, derefter igen kor, opvisning, udstilling og frit samvær i stuer og have. Også skolekredsens medlemmer og Ueberup højskole var indbudt og til spillet om aftenen tillige et hold marinesoldater fra Sjællands odde. Med nye gæster fra egnen var der 7—800 til spillet i haven om aftenen. 19. juli blev pigernes gymnastik farvefilmet med havens blomsterflor som ramme, om aftenen fik de ispind hos Grosens.

21. juli optog programchef Hans Sølvhøj en foredragstime til en udsendelse i radioen på 45 minutter. Jeg valgte at genfortælle og læse Vilh. Mobergs »Rid i Nat!« som indledning til nogle foredrag om Danmarks nyeste historie. 26. juli var hele lærer-

To, der går på flojen.

staben indbudt til fint kaffegilde hos skolekredsens formand, Hans Lundsgård og hans Helga i Lille Egebjerg. 28. juli samledes vi til afslutning på sommerskolen. Havde sommeren været bevæget, tror jeg nok, man kan sige det samme om eleverne den aften. De gav os den globus, skolen manglede, og dertil en bog af Martin A. Hansen til bogsamlingen.

Sommerskolerne er talmæssigt set i modvind i disse år, og vi må deri dele kår med mange andre højskoler. Indholdsmæssigt fylder de stærkt, når vi tænker på deres forløb. Unge, der i disse år mellem mange muligheder vælger folkehøjskolen, er ikke ringe at få indendøre. Det kan mærkes, og det vejer meget til i skolens hverdag.

Vi har i skoleårets løb haft besøg af adskillige foreninger fra Sjælland og Fyn og af mange enkeltpersoner både fra vort eget land og fra de andre nordiske lande, fra Sydslesvig, England, Ægypten, Argentina og USA. En amerikansk familie med 3 børn boede her flere dage under vinterskolen.

29. juli samledes deltagerne i sommerspillet m. fl. ude i »Pusterummet«. Trods regnen fik o. 30 mennesker en stilfærdig afslapningsfest i husets eneste stue. 31. juli begyndte Danske Amatørsymfoni Orkestres Samvirkes 8. sommerstævne med en fortrop på o. 55 strygere. 2. august kom kurset op på 150 musikere af

Sct. Hans bålet på Svendsbjerg

alle arter. Uafladelige øvelser i alle skolens rum og koncert efter koncert. De var væk i musik. 5. august slutkoncert af 2 orkestre, hvoraf det største på over 100 mand spillede Beethovens »Eroica« symfoni. Mange deltagere var kendinge fra i fjor, og stævnet kommer igen næste år. 6. august rejste musikerne. Samme eftermiddag kom Dansk Friskoleforenings sommerkursus med 90 deltagere. De blev til 14. august. Kurset lededes af forstander Niels Pedersen, Osted, og bød på mange gode foredrag og instruktionstimer. Alle skolens lærerkræfter medvirkede. Et stille og roligt kursus.

Efterårsmånederne er højskolefolks flyvetid. Vor stab har rørt vingerne flittigt i år. Uffe Grosen forlod landet for at dampe den lange vej til Argentina. Aase Petersen vikarierede en tid på Høng Husmandsskole. Erik Knudsen underviste en måned på Den frie Lærerskole i Ollerup og fartede derefter rundt i landet til instruktionsstævner. Herdis og Georg Veit tog på bryllupsrejse til Lapland og Bornholm, holdt 2 højskoledage på Samsø og deltog sammen med Erik Knudsen i højskolernes universitetskursus på Esbjerg højskole. Mine rejser gjaldt efterårs- og elevmøder i det ganske land.

Vort eget efterårsmøde begyndte lørdag 15. september med sammenkomst for gamle elever, især jubilæumsårgange. For

Delingsførerpiget fra 1885 på besøg

første gang i 31 år kunde Uffe Grosen ikke være med til skolens efterårsmøde, og han blev savnet. I hans sted fortalte Adia Frost om oplevelser og arbejde, siden hun forlod Vallekilde. Det blev til et fint foredrag. De egentlige mødedage 16.—18. september indledtes med gudstjeneste i Korskirken. Talerne var i år den 85-årige pastor Thorvald Balslev, Vartov, forstander Knud Hansen, Askov, forsvarsminister Poul Hansen, lærer Karl Otto Meyer, Skovlund i Sydslesvig, og fru Margrethe Christiansen, fh. Frederiksborg højskole, foruden fra Vallekilde Erik Gelting-Hansen, Georg Veit og jeg. Sceneinstruktør Svend Methling og skolens lærerkræfter underholdt med oplæsning. På mødets sidste aften bød Akademisk Orkester og Kor med henholdsvis 20 musikere og 80 sangere bl. a. på satser af Haydns »Skabelsen« og af Händels »Messias«. En vægtig afslutning på mødedagene. Under hele mødet kunne vi glæde os over stor tilslutning, 6—900 mennesker hver dag. En lille trofast flok boede på skolen. Gamle elever finder tit sammen i disse dage. Hvis I skriver til os i sidste halvdel af august, kan I få tilsendt det trykte program for næste efterårsmøde, 3. søndag i september og de to følgende dage.

22.—23. september afholdt Sct. Georgsgilderne i Danmark et instruktionskursus på skolen med 75 deltagere, alle gamle

I Skånes højland

spejdere. Vor næstældste datter, Annette, blev konfirmeret 7. oktober, og 20. oktober fejrede vi mindet om skolens anden forstander, Povl Hansen, ved en fest, der refereres andetsteds. Uffe Grosen var få dage før kommet hjem fra Argentina. Han, Bodil og jeg indledte dagen med at lægge krans på Povl og Sigrid Trier Hansens grave.

*

Kort forinden var *Valdemar Nielsen* blevet bisat. For hans store vennekreds blev hans sygdom og død en af årets mest forstemmende tildragelser. Hvor var det lykkeligt, at vi fik ham til at tale ved elevmødet i sommer. Ingen kunde da vide, at det var sidste gang, han stod på en talerstol, og så tilmed den talerstol, hvorfra han i 20 år havde ført elevflokkene på Vallekilde ind i historiens og poesiens verden. Da han i sommer talte om sit nye arbejde i Ollerup, forstod vi, hvor dybt han var grebet deraf og af sit medansvar for de frit uddannede læreres fremtid. Han blev hos os et par dage, gik på besøg her og der og overtog en birolle i sommerspillet den sidste aften. Efter et ildebefindende rejste han hjem, blev indlagt i Svendborg til observation, blev opereret uden resultat, men fik en frist, som han selv sagde. Den varede kun til 15. oktober. Inga passede hele tiden

Aase Petersen er glad ved kaffe, også balkaffe m. m.

sin skole, men tog ind til ham hver dag og vågede hos ham — alene — de sidste døgn. De mødte hans død sammen. Aase Petersen var hos Inga i de svære måneder.

18. oktober førtes Valdemar Nielsens kiste, som Inga selv havde pyntet med efterårets vildvinsranker, fra Ollerup til kirken i Svendborg. Et stort følge var kommet mængstedes fra. Lærerskolens elever var kort før rejst på efterårsferie, men mange kom tilbage for at være med. Fra Vallekilde var der fire biler med venner og medarbejdere fra højskole og menighed. Af tidligere Vallekilde-lærere kom desuden Tage Dybkjær, Adia Frost, Ingeborg Rasmussen, f. Søgaard, Jørgen Brogaard, Karen Margrethe Neermann, Henry Hansen og Ejvind Sandal.

I kirken læste valgmenighedspræst Sv. Aa. Nørgaard, Vejstrup, stykker af biblen, som Inga og Valdemar Nielsen havde valgt i fællesskab, også salmerne havde han været med til at bestemme. Han havde villet give os en gudstjeneste, hvor tale og sang kunde forkynde Guds kærlighed til mennesker, og ønsket, at vi kom til at samles om hans kiste i troen på opstandelsen og det evige liv. Sikkert også efter hans ønske faldt der i kirken kun få ord om ham selv, det enkelte menneske mellem Guds mange børn.

Jakob, Erik og Bente Knudsen

I menighedens lovsang og troens ord havde også du fået del i det sejrende liv. Du vilde ikke have, at vi skulde knuges ved dødens nærhed. Vi skulde mødes i menighedens glæde over en »kærlighed, stærkere end døden«. Mon ikke vi forstod dig ret?

Efter bisættelsen tog Ebba og Harald Bredsdorff imod følget i lærerskolens spisestue. Her blev der talt og sunget længe. Anna Grosen fandt på den kønneste måde ord for sin og sin mands taknemmelighed over de mange års samarbejde og venskab med Valdemar Nielsen.

For Bodil og mig hører det åbne, tillidsfulde sindelag, som Inga og Valdemar Nielsen mødte os med den første sommer, vi skulde leve os ind i arbejdet her på skolen, til de smukkeste oplevelser, vi har haft på Vallekilde.

Inga Nielsen fortsætter som lærerinde i Ollerup og skal nu være ene om at give den lille Anna Birgitte et hjem. Vore tanker vil tit følge hende.

*

27.—28. oktober deltog Veit's og vi i højskolernes årlige forhandlingsmøde, der var henlagt til Jaruplund højskole og Flensborg.

Efteråret var gået med mangt og meget. Alligevel blev der skaffet tid til at gennemføre en betydningsfuld ændring af skolens fyringsanlæg og til den nødvendige rengøring og vedligeholdelse. Den ene af de gamle koks kedler sprang påny læk under sidste vinterskole, så der i hele marts måned måtte fyres ekstra kraftigt for at vandet, der støt løb ind i ildstedet, kunde fordampe. En ny reparation var uforsvarlig, og bestyrelsen besluttede at anskaffe et oliefyringsanlæg, der kunde opvarme alle tre fløje. Det er nu indrettet og giver god varme, også til privatfløjen, der tilsluttedes centralfyret med rørledninger over den indre gård.

Udgifterne til det nye fyringsanlæg kunde til dels afholdes ved midler, der i foråret og sommerens løb indsamledes til skolens driftsfond af bestyrelsesmedlemmer og andre, der vil Vallekilde godt. Alle, der har rejst rundt, skrevet og talt med andre for at skaffe skolen bedre driftsvilkår, og alle både gamle og nye medlemmer af skolekredsen, som har kunnet følge deres opfordring, skylder vi stor tak. I det forløbne år er megen velvilje over for skolen lagt for dagen i form af ihærdigt arbejde og rede penge. Bestyrelsens møder har ofte fået et særligt lyst præg, når gode beretninger blev aflagt. For dem, der er ansat på skolen, har der været megen opmuntring i skolekredsens holdning.

Arbejdet i skolens køkken er gået frisk og velordnet under Dagny Pedersens ledelse. Jo hårdere presset til tider blev, des mere energi udfoldede vore piger. Flere af vinterstaben blev i sommer, og hele sommerstaben fortsætter i deres pladser i vinter. Det fortjener at nævnes.

I haven tog en vinterstorm nogle mørnede tjørne i den høje hæk, så der blev et hul på o. 5 m. Blomsterne holdt sig længe i år, frugthøsten var pæn, og meget arbejde er gjort med træerne for at få salgsfrugten i de fine sorteringer. I vinterhalvåret har Niels Juul overtaget pasningen af bygninger og fyr. Martin Henriksen, der har tjent os trofast i to år, rejste til november.

Familien i havehuset er blevet forøget. Edith og Niels Juul fik 10. august en dreng til, som de har givet navnet Arne.

På gården har Møller og Vagn Gershøj Petersen, elev 1955/56, taget en meget stor avl hjem, hveden gav endog 35 fold, og rockulerne er længere end sædvanlig. Nogle mindre uheld i besætningen i sommer er opvejet ved et større tillæg, end gården længe har haft. Hver tænkelig krog er fyldt med sunde dyr i alle størrelser.

Vi vil her sige tak til alle i skolens tjeneste for godt arbejde. En tak også til jer, der i årets løb har sendt os hilsener og breve. De er langt fra blevet besvaret i det omfang, I sikkert kunde ønske. Vi må bede jer nøjes med dette dagbogs-brev. Nogle musik-hilsener i radioen er også nået hertil. Tak.

Sammen med alle vore medarbejdere sender vi årsskriftets læsere en hjertelig hilsen.

Glædelig jul og godt nytår hver især!

Bodil og Jørgen Jessen.

To dage i Argentina

Den 13. september skulle jeg med den 72-årige pastor Sunesen og frue til gudstjeneste og møde i »sognet«s udkant. Udgangspunktet var byen Tres Arroyos med de ca. 35.000 indbyggere, hvoraf en del er danske. De fleste danskere er imidlertid landmænd og bor på større og mindre gårde ud over den udstrakte argentinske slette. I Tres Arroyos har danskerne deres forsamlingshus med en rummelig sal og et stort restaurationslokale. Vore landsmænd gør flittigt brug af huset, der ledes af et dygtigt ægtepar, hr. og fru Nielsen. Den danske menighed her har ikke — som i Buenos Aires, Tandil og Necochea — nogen kirke, men bruger forsamlingshuset til gudstjeneste. Da pastor Sunesens virkefelt strækker sig over afstande på op til 100 km fra Tres Arroyos, holdes der gudstjeneste i forsamlingshuse, klubsale og private hjem, spredt ud over det uhyre område.

Hin septemberdag skulle vi til gudstjeneste og møde hos fru Elna Eriksen i Cristiano Muerto, ca. 100 km fra Tres Arroyos. Det blev for mig en ejendommelig oplevelse. Forberedelserne fik mig til at studse. Pastor Sunesen puttede en spade, et par langskafede støvler og et solidt tov i bilens bagagerum. Så skumplede vi i en defekt bil ud over landskabet, fru Sunesen på bilens bagsæde, jeg ved siden af pastor Sunesen, der er lige fortrolig med shagpibe og jordvejens lumske moradshuller. De første 35 km gik med god fart ad cementvejen; men det længste vejstykke, ca. 65 km, måtte befares ad jordvej. En sådan kan være 10-20-30 m bred; har det været tørvejr de foregående dage, og har man fået jordvejen nogenlunde jævnet, kan den være banet og fin, og bilen kan skyde en særdeles god fart. Men har det regnet — og hvor det dog kan regne i Argentina — forvandles jordvejen til et ælte og somme steder til et ufremkommeligt morads. Så kan der blive brug for både spaden, de lange støvler og reservechaufføren. Hvor vejen fører over lavninger, står disse under vand. Så nærmer man sig forsigtigt »søen« og

spejder efter bilspor, der viser, hvor en forudgående bil har for- søgt sig, og mens vandet sprøjter op omkring bilen, sejler vi over. Længere fremme er vejen aldeles ufremkommelig; så kører man i en stor bue ud over markerne uden om morads- hullet.

Omsider nåede vi frem til bestemmelsesstedet, fru Elna Eriksens ensomt beliggende gård. Denne, som har et jordtilliggende på 257 ha og således regnes for et mindre landbrug, har et rummeligt stuehus og et lille udhus til maskiner og redskaber. Heste og kreaturer må her som de fleste steder i Argentina friste en friluftstilværelse året rundt. Stuehuset var et jordhus, i nogle værelser var der stampet jordgulv, i andre var der over jorden strøget et tyndt lag cement. Men her var hyggeligt og kønt. Dagligstuen indrettedes til kirke- og mødesal. Nogle brædder på bukke gav plads til et halvt hundrede mennesker, et lille bord med alterduk og et par små stearinlys gjorde god fyldest. Gudstjenesten skulle begynde kl. 11; men klokkeslæt ser man stort på. Henimod tiden begyndte folk at komme, nogle i bil, andre i hestekøretøj, nogle unge mænd på cykel. Lidt før 12 begyndte gudstjenesten; den fulgte i sin gang vor sædvanlige gudstjenesteorden. Efter kirketid blev borde og bænke stillet op til måltid, og folk gjorde sig til gode med Elna Eriksens fine mellemleder og stærke kaffe; derefter fulgte en lang samtale ude på toften — med Martin Jensen fra Fuglebjerg, Hans Larsen fra Kerteminde, Peter Hallager fra Lunde og mange flere. Kl. 15 var dagligstuen igen indrettet til mødesal, og jeg holdt foredrag efterfulgt af spørgetime. Til sidst sang vi mange gode sange og salmer. Omsider brød de op, mange skulle køre 40 og 50 km ad dårlige veje, inden de nåede hjem. Præsteparret og jeg blev tilbage og hyggede os sammen med familien i køkkenet, hvor komfuret gav tiltrængt varme. Mens matéen gik rundt, og vi skiftevis suttede af samme sugerør, gik snakken livligt. Ud på aftenen fik jeg mit stearinlys og dukkede under den lave dørkarm ind i et lille rum med jordgulv og jordvægge. Nattens stilhed og fred sænkede sig over os. Vi var mange, mange mile fra al motorstøj og hæslblæsende jag. For de mennesker, som den dag samledes i Elna Eriksens hjem, betød dagen en sjælden oplevelse; derfor levede de så intenst med i det alt sammen. »En sådan dag lever vi på i flere måneder«, sagde Martin Jensen til mig. Og Elna Eriksen udbrød ved morgenbordet: »Kan I ikke alle tre blive her endnu et par dage!« Men vi skulle videre til gudstjeneste og møde i Orense. Undervejs skulle vi gøre et kort op-

hold hos den unge gårdejer Carlos Sørensen og hustru, hos hvem vi var indbudt til *Asado*. Dette særegne argentinske måltid fortjente nok en udførlig beskrivelse; men her må jeg nøjes med at berette, at et får eller ungt kreatur bliver stegt på spid — som regel ude i fri luft. Når kødet er godt gennemstegt, går hver mand, udrustet med en skarp kniv, hen til »dyret« og skærer sig en ordentlig luns kød ud. Med dejlige salater og en herlig rødvin til kan man få sig et måltid af fornemste kvalitet. Jeg skulle flere gange få lejlighed til at deltage i *Asado*, nogle gange under jævne forhold, til andre tider under de festligste former.

I Orense forsamlingshus formede gudstjeneste og møde sig som i Cristiano Muerto, og efter en 90 km biltur kom jeg til Tres Arroyos, hvor jeg kl. 23 blev indbudt til at deltage i en bryllupsfest, der sluttede ud på de små timer.

Jeg var i Argentina i 6 uger, sejlede dertil på 17 døgn og fløj hjem på 40 timer. Jeg deltog i 25 møder. En særlig glæde var det at møde 5 af mine gamle elever: Frits Schwarts fra 1919-20; han har en stor malerforretning i Buenos Aires med 20 svende i arbejde, Johan Larsen fra 1925-26; han har en god gård på 300 ha, Inger Møller fra 1949; hun er gift og har to søde børn, hun bor i Lartigau, Else Bangshaab fra 1950, som også er gift; hun bor i La Plata, Carmen Bjørner fra 1952 bor i Barker ved Tandil; hun skal til foråret være landmandskone sydpå.

Højdepunktet var de »otte dage på højskole« på den danske skole i Cascallares, hvor vi til sidst var samlede 180 mennesker. Det var betagende at leve sammen med dem i sang, i samtale, i lytten til ordet. Og som det blivende indtryk bevarer man mindet om en ubegrænset godhed og en stilfærdig trofasthed mod dansk sprog og dansk folkeligt liv.

Lille Groen.

Mindefesten for Povl Hansen

Povl Hansen var Vallekilde højskoles forstander 1894—1923 og lærer ved skolen fra 1881 og til 1932. På 100-års dagen for hans fødsel, den 20. oktober 1956, havde skolen inviteret slægt, elever og venner til en mindefest. Efter opfordring har fru Rigmor Trier Engberg skrevet om festen.

J. J.

Det er mere end en menneskealder siden, min far sluttede sin gerning som forstander for Vallekilde folkehøjskole. Meget er sket i verden siden dengang. Kunne det tænkes, at der endnu var mennesker, som ville ofre tid og penge på en rejse til Vallekilde for på fars 100-årsdag at puste liv i den længst forgangne tid? — Det var med spændt forventning, vi efterkom skolens indbydelse til fest. —

Og så skete det, jeg knap havde turdet håbe. Jeg følte mig fra første øjeblik sluttet i den ring, som jeg kendte fra min ungdom. Det føltes, som om de mange år var tryllet bort, og jeg var igen i det Vallekilde, »hvor jeg har rod, hvorfra min verden går«. Hele »kredsen« fra gamle dage var mødt op, så der kl. 14,30 var stuvende fuldt hus i foredragssalen, hvor forstander Jørgen Jessen bød velkommen, idet han påpegede, at selv om han ikke havde kendt sin forgængers forgænger personligt, så havde han dog et ganske bestemt indtryk af Povl Hansen som den, der med lige stor færdighed kunne føre leen, sabelen og ordet.

Eftermiddagens første hovedtaler var Hans Trier Hansen, som gav en skildring af sin fars levnedsløb fra hans fynske barndom i det stille, men levende bondchjem i Sødinge, over ungdommens vækkelse til manddommens travle gerning i Vallekilde, hvor han prøvede at virkeliggøre sine idealer: En skole, hvor ungdommen i en klosterlignende ro kunne samle sig om at søge svar på de personlige spørgsmål, som ethvert levende menneske i sin ungdom bliver stillet overfor. At få vakt disse spørgsmål i hver enkelt og at prøve at give svar derpå i foredragssalen, i nær tilknytning til kirken, var fars skoles formål. Alt andet blev i forhold til

denne gerning småting og blev skubbet i baggrunden til trods for, at far personligt havde stor interesse for ting som kunst, idræt, politik o. m. a.

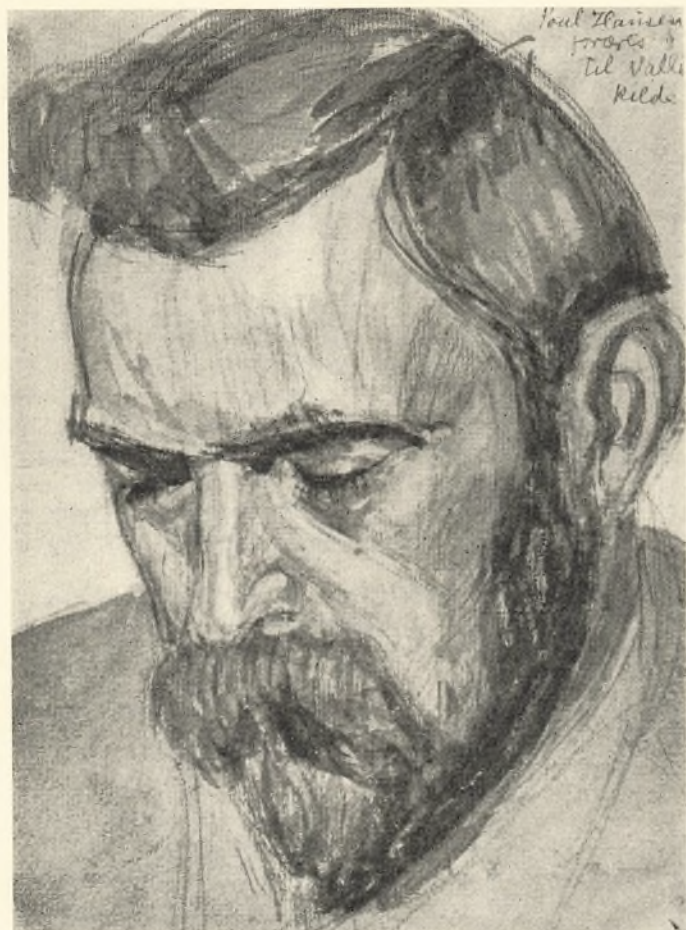
Selv om vi i vor tid kan have svært ved at opfatte denne arbejdsforms værdi, idet vi synes, den giver udtryk for et snæversyn, så forstår vi også, at det, som far far frem, var hans glødende tro på og kærlighed til den danske bondeungdom, som flokkedes under hans talerstol. Derfor blev han lykkelig i sin gerning.

Eftermiddagens anden hovedtaler var fhv. højskoleforstander Lars Bækholm, Ollerup.

Det var en oplevelse at høre Lars Bækholm fortælle, fordi mindeerne blev så levende for ham selv, at vi næsten kunne fornemme forventningen og spændingen hos de to søskende, da han og hans søster for mere end et halvt århundrede siden satte foden på dansk jord igen, efter at de i flere år havde levet i Argentina. De begav sig til fods fra Korsør til Vallekilde. Hvad ville de mon komme til at opleve der? Bækholm blev stærkt betaget af fars fortællekunst. Han pointerede, at det for far blev Danmarks historie, som blev det centrale, ligesom det for Ernst Trier havde været jødefolkets historie. Far hørte til den generation, som var mærket af 1864. Bækholm priste sig selv og sine jævnaldrende højskolekammerater lykkelige, at far ikke, selv om den vej også lå ham åben, valgte at dyrke Danmarks historie som videnskabens tjener, men valgte ved hjælp af sin uovertrufne fortælleevne at gøre fædrenes historie levende for samtidens unge, så de lærte at elske det folk, de tilhørte.

Folke Trier Hansen var den sidste hovedtaler i foredragssalen. Han prøvede at genoplive den historisk-poetiske tale, som var fars særkende i samtidens højskoleverden. — Og jeg tror, at hvis far kunne have hørt denne tale, ville han som Vermund have udbrudt: »Der hørte jeg Skræp klinge!« Det er min overbevisning, at Folkes tale for mange af tilhørerne blev dagens store oplevelse. . . . For én ting er at høre om en mand, som forlængst har sluttet sit liv, en anden ting er at møde ham lyslevende med alle hans virkemidler og hele hans åndelige rigdom. For os, som kendte og holdt af far, var det som et kort møde med det, vi troede, vi aldrig skulle opleve igen. Til dem, som ikke har kendt far, kunne vi sige: Sådan var han!

Ud fra Haddingsagnet karakteriserede Folke sin fars liv gennem ungdommens stærke kampe med våbengny og overmodig sejrstrus til den bitre erkendelse af egen ufuldkommenhed, verdens ondskab og dødens gru. Det var Odins vej, som blev løbet

til ende. Men far blev ligesom Hadding anvist vej til de milde vaner: Frej og Freja. Først da fik Povl Hansens Vallekilde sit særpræg. Frodighed og kærlighed blev det, som kom til at præge skolens liv. En uhørt samdrægtighed bestod mellem de tre søskende fra Sødinge, Povl, Niels og Maren Hansen og Triers to døtre, Ingeborg og Sigrid, som blev gift med de to brødre. Denne fællesskabets ånd blev det bærende i skolens hverdag, så de 200 elever i hvert skolehold hver især kom til at føle, at de var i et

hjem, hvor »små og store har ét i sinde«, og hvor alle fra hver af lærerne til den mindste køkkenpige følte sig som medarbejdere og derfor ydede deres allerbedste.

Ved Frejas hånd lededes Hadding til muren, som ingen kan komme over. Han hørte hanegal fra den anden side, da Freja kastede hanen derind. Dette hanegal fik far også at høre. Det blev det altoverskyggende spørgsmål for far i hans sidste år. — Da han lå på sit dødsleje, kredsede hans tanker stadig om, at han nu stod for at skulle over »Lillebæltsbroen«, over »troens gængende bro« til »de levendes land«.

I tiden, indtil aftenmødet skulle begynde, var der lejlighed til at spise middag på skolen. Der var så mange mennesker, at man med nød og næppe fik skaffet plads til alle. Nu fandt mange gamle venner hinanden. Ved en senere optælling blev det fastslået, at der var mødt 95 af fars gamle elever fra hans forstandertid, 5 fra tiden forud for århundredskiftet, 38 fra århundredets første tiår og 52 fra 1910-23. Der var mange glade gensynsscener, selv om det kunne være vanskeligt at genkende ungdommens rødmossede og hårfagre kammerater i de rynkede og grånende festdeltagere.

Om aftenen var der dækket lange borde til kaffe i gymnastiksalen, og de blev fyldt til sidste plads. Salen var smukt pyntet med flag og blomster og lys. Skolens malerier af far og mor var hængt op.

Skolens tidligere forstander, Uffe Grosen, havde fremskyndet sin hjemrejse fra Argentina, så han nu kunne stå som den, der bød velkommen til aftenfesten.

Første taler var fhv. undervisningsminister Jørgen Jørgensen, Lejre. Han ville bringe sin gamle skole en tak. Selv om vi nok sommetider kunne synes, at Povl Hansen kunne blive lidt sværmerisk, så blev vi dog stærkt grebet af hans historiefortælling. Vi følte, at han forstod os. Han lærte os en livets grundtone, som var så stærk og ægte, at den kunne klinge hele vort liv igennem. Hans ærlige og oprigtige sindelag blev en af grundene til, at han vandt ungdommens tillid. Vi bringer vor tak både til ham og Sigrid, som stod så trofast ved hans side.

Uffe Grosen tog nu ordet. — »Jeg har haft den lykke at kende Povl Hansen personligt«, begyndte han. Grosen gav nu en karakteristik af fars skoleideal. Alt gik ud på at give eleverne den personlige vækkelse ved en stærk, ja næsten overvældende påvirkning fra skolens side. Alt, hvad der kunne svække dette formål, var af det onde eller i hvert fald uønsket, selv om det i

Aftenmodet i gymnastiksalen. Povl Hansens slægt ved bordet længst til venstre

sig selv kunne være nok så godt. Hele livet igennem bevarede Povl Hansen sit lyse glade fremtidshåb. Vallekilde højskoles navn vil altid først lede tanken hen på Ernst Trier. Men Povl Hansen og Sigrid vil stå som dem, der førte gerningen videre til et selvstændigt liv, præget af deres personligheder. Måtte Povl Hansens minde være æret iblandt os.

Kr. Killemoser og Hans Trier Hansen fremviste 70 lysbilleder fra skolens og familiens liv i fars tid, og så blev kaffe skænket, og ordet blev givet frit. Nu vekslede taler med sange. Selvfølgelig blev fars ungdomssang: »Se, det lysner for vort øje!« sunget med fynd og klem. Vi så til hinanden og fandt det gamle taktslag. Ja, det var en stor skare af gamle kendinge, som her var med i den gamle følelse af samhørighed fra hine tider. Familien var stærkt repræsenteret i flere generationer, også af de Sødinge bønder. En del af lærernes børn var til stede og mange af omegnens folk foruden den store flok, som var kommet tilrejsende langvejs fra.

En del telegrafiske hilsener var indløbet, bl. a. ét fra Ernst Trier Hansen og hans kone i Canada. — Af den lange række talere kan nævnes højskolernes tilsynsførende, dr. phil. Roar Skovmand, Asger Laursen, som havde været elev sammen med Lars Bækholm for over 50 år siden, ja, der var mange flere, som burde omtales, men fælles for dem alle var, at det føltes, som en bølge af varme og taknemmelighed slog sammen om os. Ikke blot en taknemmelighed mod far, men alle vi, som var samlede til fest på vor gamle skole, mødtes i et fællesskab på trods af, at årene havde haft meget forskelligt at bringe os, siden vi sad på skolebænk. Festen blev ikke en usmagelig persondyrkning, men en bekræftelse i et livssyn, som vi, gennem den påvirkning, vi fik i vor ungdom, var blevet præget af, og som ikke havde mistet sit tag i os gennem vort liv.

Forstander Jørgen Jessen og hans kone fortjener en tak, fordi de ikke veg tilbage for det store arbejde, det er at afholde så stor en fest på skolen. Tak, at vi fik den oplevelse at mødes igen på denne måde. Skal jeg fremsætte et ønske for nutidens Vallekilde, lad det da blive dette: Lykke til at give vor tids ungdom en retningslinie i livet i pagt med fortidens Vallekilde, men ud fra nutidens tankesæt og behov, så de, der nu er unge, hvis de mødes om 25-50 år, kan være fælles ikke blot om en tak til de mennesker, som var deres lærere; men i en bekræftelse af det livssyn, de mødte på deres skole.

Rigmor Trier Engberg.

Billedet af Povl Hansen er en akvarelstudie af Niels Larsen Stevns fra 1902.

Fra Elevforeningen

Kære gamle elever!

Først vil vi sige tak for hilsner i det forløbne år.

Demæst vil vi bede jer om, at I altid, når I skriver til os, vil huske at anføre, hvilken årgang I tilhører. Det er især galt med de piger, der går hen og gifter sig og desårsag forandrer både navn og opholdssted.

Det kunne være interessant at vide, hvor mange af jer der er gift med Vallekilde-elever. Hvor vi ved det, noterer vi det på medlemsfortegnelsen. I kunne jo sende et kort til elevforeningen om det med navn og årgang.

Vi prøvede sidste år at opfordre jer til at indbetale 4,00 kr. på giro 7090, Vallekilde Folkehøjskoles Elevforening, Vallekilde, og på den måde få årsskriftet sendt uden opkrævning. En del har gjort det, og vi håber, flere vil gøre brug af denne betalingsmåde. Den portobesparelse, vi derved opnår, vil jo komme jer selv til gode.

Som sædvanlig kan I altid få oplysning om kammeraters adresser, men husk, at det kun er effektivt, når I selv husker at meddele forandringer i jeres faste adresse.

Vi vil være meget glade for at få oplysning om gamle elever, der af en eller anden grund er gledet ud af elevforeningen, men godt kunne tænke sig at komme ind i den igen.

Ved elevmødet blev det drøftet om vi, i lighed med andre skoler, skulle have et skoleemblem. Der var enighed om, at emblemet, hvis et sådant skulle laves, måtte være ganske lille og prunkløst, og Jessen foreslog at lade emblemet forestille en lærke efter tegning af Holmer Trier. Der blev givet tilslutning til, at Jessen arbejdede videre med sagen.

*

Tilbudet fra Hessische Landvolk-Hochschule i Mellem-Tyskland om en friplads til en tidligere Vallekilde-elev blev ikke benyttet sidste år og gentages derfor i år. Fripladsen gælder et

kursus fra midt i januar til sidst i marts 1957 eller til samme tid i 1958. Hvis nogen skulle have interesse deri, bedes han snarest henvende sig til undertegnede.

Igennem Foreningen »Norden« er der til elevforeningen kommet en indbydelse fra »Romerike Folkehøgskole« i Norge til et 8-dages kursus i tiden fra den 17.—24. juni 1957. Man har planlagt det sådan, at der skal være deltagelse fra tre nordiske folkehøgskoler med ca. 15 deltagere fra henholdsvis Sverige og Danmark og ca. 30 fra Norge. Også foredragsholderne vil komme fra både Norge, Sverige og Danmark.

Skolen ligger ca. 2 timers togrejse nordøst for Oslo. Prisen for opholdet bliver 50 norske kr. Lagener og håndklæder må medbringes. Rejsen frem og tilbage vil på grupperejsebillet koste ca. 120 danske kr.

Hvis I har interesse for sagen og kunne tænke jer at bruge jeres sommerferie på denne gode måde, må I sætte jer i forbindelse med undertegnede inden 1. april.

Til slut sendes I alle de bedste ønsker om en glædelig jul og et godt nytår.

Poul Trier Hansen.

/Grete Killelose.

Fra Vallekilde-kredsene

I efterårets løb har der som sædvanlig været afholdt møder i alle Vallekilde-kredse. En kort oversigt over disse egns møder for gamle elever skal meddeles her, blot med angivelse af sted, tidspunkt og deltagere fra skolen. Tillige nævnes, hvem der leder kredsudvalgenes arbejde, således at man, hvor i landet man opholder sig uden for Sjælland, kan vide, hvem man skal henvende sig til for at få tilsendt meddelelse om kommende møder i landsdelens kreds. Udvalgsformændene får nu tilsendt navneliste for hvert elevhold, men tilhører man en elevårgang fra før 1944—45, bedes man melde navn, adresse og årgang til nærmeste kredsformand, såfremt man ønsker at blive holdt underrettet om stedlige elevmøder. Det samme gælder årgangene fra og med 1944—45, hvis man har fået ophold i en anden Vallekilde-kreds' område end den, man efter sit hjemsted hører til i. Mellem de enkelte jydskes kredses områder kan der dog ikke drages skarpe grænser, så man i tvivlstilfælde selv må råde for, hvor man lettest kan finde hen. I oversigten medtages også et par nyvalg til kredsudvalgene fra efterårets møder, og tidspunkt for kommende møder nævnes, såvidt underretning derom er modtaget.

En ny Vallekilde-kreds er i år dannet i Sønderjylland. Elever fra 1954—55, ledet af Hans Jørgen Møller, Roager, gjorde et fortrinligt forarbejde, og under et velbesøgt møde i Løgumkloster oprettedes Sønderjyllandskredsen.

Fynskredsen

Formand: gdr. Hans Nordtorp, »Lundsgård«, Bolbro.

Modedag: anden lørdag i september.

Møde 1956: Odense højskoleforening, lørdag 8. september, c. m. og aften, ved Kr. Killelose, Erik Knudsen og Aase Petersen.

Nyvalg: Hedvig Svop, Strammelse, Landet, Tåsinge, 1956.

Møde 1957: lørdag 7. september i Odense.

Nordjyllandskredsene

Formand: gdr. Olav Libak Hansen, Ny Agdrup, Tårs.

Mødedag: begyndelsen af oktober.

Møde 1956: Hjørring højskolehjem fredag 12. oktober, e. m., ved Erik Gelting-Hansen og Jørgen Jessen.

Midtjyllandskredsene

Formand: vognmand Peter Mikkelsen, Oddense, Balling.

Mødedag: første fredag i oktober.

Møde 1956: Håndværkerforeningen i Skive torsdag 4. oktober, aften, ved Jørgen Jessen og Erik Knudsen.

Møde 1957: fredag 4. oktober i Skive.

Østjyllandskredsene

Formand: forstander Tage Dybkjær, Egå Efterskole, Hjortshøj.

Mødedag: første søndag i september.

Møde 1956: Egå Efterskole søndag 2. september, e. m. og aften, ved Jørgen Jessen, Herdis og Georg Veit.

Nyvalg til udarbejdelse af navneliste: Birgit Buhl, Sjelle mk., Skovby Jyll., Inger Due, Vrold, Skanderborg, og Kirsten Frederiksen, Valdemarsgade 54, Århus, alle 1956.

Møde 1957: søndag 1. september i Egå.

Vestjyllandskredsene

Formænd: forretningsfører Frederik Larsen, Vesterport 10, Varde, og lærer Evald Larsen, Elmeallé 1, Varde, for Vardekredsene. gdr. Jacob Jacobsen, »Landting Højgård«, Hanning, Sædding, for Skjernkredsene.

Mødedag: begyndelsen af oktober.

Møde 1956: Varde højskolehjem onsdag 3. oktober, aften, ved Kr. Killemose og Jørgen Jessen.

Nyvalg: Anna-Grethe Petersen, Borre, Oksbøl, 1955.

Møde 1957: Skjern.

Sønderjyllandskredsene

Formand: Hans Jørgen Møller, Roager.

Møde 1956: stiftende møde på hotel »Løgumkloster«, Løgumkloster, søndag 30. september, e. m. og aften, ved Kr. Killemose og Jørgen Jessen.

Nyvalg: foruden formanden, Poul Berthelsen, Blans, Avnbøl, 1940—41, Holger Andersen, Søvang, Ø. Højst, 1942—43, og Ruth Hansen, Døstrup, 1955.

Møde 1957: o. 1. oktober i Åbenrå.

For meddelelser fra kredsudvalgene skal der være plads i kommende årsskrifter, såfremt sådanne ønskes optaget. Vi beder også her fra skolen, om man i god tid vil sørge for henvendelse her til om tid og talere. Bedst var det, om alle kredse kunne finde faste årlige ugedage. Vi påskønner udvalgenes arbejde med mødernes tilrettelæggelse og vil efterkomme ønsker om deltagelse herfra, så vidt det lader sig gøre.

Med tak for årets Vallekilde-møder.

Jørgen Jessen.

Årsregnskab for Vallekilde Folkehøjskoles Lærlingeforening

1. juli 1955 til 30. juni 1956

	Kr.	Øre		Kr.	Øre
INDTÆGTER			UDGIFTER		
Kassebeholdning 1. juli 1955	6.334	59	Trykning af årsskriftet	10.227	80
Medlemsbidrag	17.759	00	Porto og fragt	3.953	00
Salg af tidligere årsskrifter	74	00	Tryksager	735	30
Vandrebog	40	00	Løn til sekretær	500	00
Afdrag fra skolen	1.500	00	Rejseudgifter	114	00
Refunderet portoudgift	5	82	Landselevforeningen	947	50
Renter	192	63	Skolen (tysk elev + bolde)	1.248	00
			Krans til Neermanns bære	15	00
			Kassebeholdning 30. juni 1956	8.165	44
Ialt	25.906	04	Ialt	25.906	04

Ovenstående regnskab er gennemgået og sammenholdt med bilag og kassebøger og intet fundet at bemærke.

Vallekilde, den 5. juli 1956.

Hans Trier Hansen.

Vagn Aage Fredslund.

Fra Højskolernes Landselevforening 1956

På Højskolernes Sekretariat forbereder vi i dette efterår udsendelsen af en ny udgave af *pjecen om den danske folkehøjskole*, der ligesom tidligere udgaver skal sendes i 15.000 eksemplarer til enkeltpersoner og institutioner over hele landet som et led i det arbejde, vi forsøger at gøre for at skabe større interesse for højskolerne.

Det er naturligvis en tilfredsstillelse at konstatere, at vi på mange punkter har haft held med dette arbejde. Vi har f. eks. den glæde at kunne sende et stadig større antal unge ud til de almindelige sommer- og vinterskoler. Siden januar 1956 er der gennem sekretariatet formidlet 336 elever til sommerskolen 1956 og vinterskolen 1956/57. Det er dobbelt så mange som sidste år, og efter anmodning har vi udleveret 1.961 skoleplaner fra de forskellige skoler.

Af *sommerferiekurser* har der i år været afholdt 30 med ca. 1400 deltagere. At feriekurserne virkelig havde været en stor oplevelse for mange, fremgik af et stort møde, vi afholdt den 25. september i Grundtvigs Hus i København for dette års kursister fra hovedstaden. Der deltog ca. 500 mennesker, og meget tydede på, at den dag ikke er fjern, da vi med en kerne af tidligere højskoleelever kan holde et stort anlagt højskolemøde i hovedstaden.

Gennem vort medlemsskab i *Dansk Ungdoms Fællesråd* har vi haft held til ved drøftelsen om ungdomsspørgsmål at bringe højskolen med ind i billedet. På den konference, fællesrådet den 10.-11. november afholdt på Christiansborg i København, havde landselevforeningen 33 deltagere. Konferencens emne var »Ungdommen i atomtidens perspektiv«.

Foruden de mange danske, som henvender sig til vort kontor for at få oplysning om højskolen, er der også et stigende antal *udlændinge*, som enten kommer direkte eller efter henvisning fra undervisnings-, udenrigs- og socialministeriet eller fra UNESCO-kommissionen. Vi er glade for disse besøg af folk, der kommer fra så forskellige lande som Indien, Ægypten, Korea, Frankrig,

Jugoslavien, USA, Tyskland o. s. v., fordi disse glimt og impulser udefra er af værdi i højskolens arbejde. Vi har tilrettelagt ialt 25 studieture, men har derudover haft talrige enkeltbesøgende, til hvilke vi har udleveret vor lille engelske eller tyske pjeces om folkehøjskolen.

I foråret 1956 havde vi i København og på Købmandshvile højskole arrangeret en konference i forbindelse med *European Bureau of Adult Education*, hvor bureauet orienterede om sit arbejde, og man drøftede mulighederne for samarbejde mellem dansk folkehøjskolarbejde og folkeoplysningsarbejdet ude i Europa. Til mødet havde vi inviteret repræsentanter fra de forskellige folkeoplysningsforbund, undervisningsministeriet, den kommunale aften-skole og folkeuniversitetet, og alle parter viste interesse for forøget samarbejde. Der er nemlig et stort behov for samarbejde indenfor Europas lande om fælles problemer i folkeoplysningsarbejdet, og vi betragter det som glædeligt, at Højskolernes Landselevforening kan være med som initiativtager i et sådant samarbejde.

Aftenhøjskolen i Vartov fortsætter igen i denne vinter med god tilslutning til 4 forskellige møderækker: musik, litteratur, verdenspolitik og malerkunst. Vi har godt besøg til denne aftenhøjskole, hvis største formål er det samme, som går igen i alle vore arrangementer: at skaffe os forbindelse med flere og flere mennesker, som vi kan gøre interesseret i folkehøjskolens arbejde.

Vi har erfaring for, at *der må prøves mange veje*: pjecer, avisartikler, personlige kontakter, store møder, små sammenkomster, foredrag i ungdomsklubber, på fabrikker, i foreninger, der står højskolen nær, og foreninger, for hvilke højskolen er noget absolut fremmedartet. I det forløbne år har undertegnede således talt et halvt hundrede forskellige steder i vidt forskellige samfundslag om højskolen, og dette sammenlagt med det voksende antal elever til sommer-, vinterskoler og feriekurser tyder på, at der virkelig har vist sig et behov for det oplysningsarbejde om folkehøjskolen, som landselevforeningen i første række har gjort muligt. Vi siger fra sekretariatet tak til de enkelte foreninger for god støtte og interesse for arbejdet i det forløbne år.

Venlig hilsen

Vartov, København K.

Erik Halvorsen.

Elevholdene 1945—46 og 1946

Killemose har ordnet oplysningerne om sommerholdet, mens jeg har gjort det for vinterholdets vedkommende.

U. Gr.

Hvor den nugældende adresse er anderledes end for ti år siden, står den sidst.

Vinterholdet 1945-46

Forkortelser:

Folkkehøjskole	hsk.
Husmandsskole	hmsk.
Landbrugsskole	lbsk.
Seminarium	sem.

Arne M. Andersen, Nr. Onsild, Onsild. Gråsten lbsk. 1947—48, deltog i lingsiden 1949, gift m. Edith Johannsen 1951, styrelsesmedl. i andelsmejeriet, overtog 1951 nyoprettet statshusmandsbrug i Travsted, Jejsing.

J. Eskild Andersen, Kirkerup, Slagelse.

Niels Stampe Andersen, Stenstrup, Højby Sj. Arbejdede i Karlby 1946, soldatertj. 1947—49, Ladelund lbsk. 9 mdr. 1950—51, medlem af styrelsen for Stenstrup ungd. og for Vallekilde folkehøjsk. 1952—54, gift 1955 m. Else Olsen, Højby.

Poul E. Andersen, »Engholm«, Gudme. Militærtj., Korinth lbsk. 9 mdr. 1948—49, landbrugskand. 1952, rejse i England og Skotland 1951, gift m. Inge Tingskov, lærer v. Lægård lbsk., Holstebro.

Rasmus Andersen, Radby, Marslev. Forsk. pl., militærtj. 1946—47, gift m. Anny Petersen, i 4 år forpagter af sin faders ejendom, nu eget landbr. i Salten, Them.

Stig Andersen, Høve Møllegård, Asnæs. Forsk. pl., Ladelund lbsk. 1948—49, rejse til Italien 1952, gift 1954 m. Else Munk Jensen, deltager i folk. og fagligt oplysningsarb., har 1954 overtaget fødegården.

- Viggo Andersen, Dræby Fed, Dræby. Plads i Sverige 1946, militærtj. 1947—48, Sydsjællands lbsk. 1950—51, gift 1952 m. Ester Kramer, samarbejder m. faderen.
- Frederik Autsen, Snogbæk, V. Sottrup. Forskell. pl. på Stevns og i Sønderjyll., gift m. Marie Hansen, overtog 1955 svigerforældrenes ejendom på 14 tdr. l. i Asserballeskov, Fynshav.
- Jens A. Baltzen, Frejlev, Ålborg. Militærtj. 1946—47, kommis i forskell. brugsf., elev på handelssk. i Ålborg 1948, Andelssk. 1950, har deltaget meget i idrætsarb., gift 1953 m. Britta Bang Nielsen, siden 1953 indehaver af frugtforretningen »Xana«, Hejlskovsg. 6, Ålborg.
- Niels Bie, Breth, Barrit. Forskell. pl., Gråsten lbsk., deltog i lingo-aden 1949, rejser i Sverige og Norge 1950, i Sydslesvig 1955, styrelsesmedl. i gymnastikf., sønderj.f. og mejeriet, gift 1952 m. Kirsten K. Bak, ejer mindre ejendom og hjælper ved forældrenes gård.
- Anders Billund, Skolen, St. Nustrup. Landbrugskand., konsulent, Ellidshøj.
- Christian Birch, Sdr. Kokholm, Tørring, Lemvig. Arbejdet ved landbr. hjemme og ude, Dalum lbsk. 1950—51, gift 1951 m. Martha Ilkjær, ejer slægtsgården på 96 tdr. l.
- John Reid Bjartalid, Klaksvik, Færøerne. Askov hsk. 1946—47 og 48—49, siden 1949 idrætsf.s formand, udgivet en 176 sider stor bog om foreningen i anledn. af 50-året, startede 1951 Klaksvik bibliotek, har nu 6000 bind, læsestue, er bibliotekar, deltager flittigt i forskell. foreningsarb., flere g. i udl. som leder af idrætshold.
- Svend Erik Bjerre, Bækkelund, Brøndbyv., Glostrup. Krogstrup hsk. 1946—47, Silkeborg sem. 1947—51, studierejser England, Færøerne, Åland og Finland, gift 1952 m. lærerinde Agnete B., siden 1951 lærer v. Grundtvigs hsk., Frederiksborg, Hillerød.
- Jens Chr. Bjerregård, Elbæk, Søvind.
- Anders Brandstrup, Egå, Hjortshøj. Sommeren 1946 karl på »Øyås«, Krogerup hsk. 1946—47, præliminæreksa. 1949, studentereksa. 1951, første del af statsvidenskabelig eksa. fra Århus univ., Kbh.s univ.; forstander for »Aarhus studenternes kursusvirksomhed (aftenskole og aftenhsk. m. 1500 elever), redaktør af »Den jyske Akademiker«, næstformand og senere formand for »Danske Students Fællesråd«, har deltaget i studenternes nordiske og intern. kongresser. — Nordisk kollegium, Strandboulevarden 30, Kbh. Ø.
- Helmer Buch, Lidstrup, Tingsted.

- Thomas Bugge, Jernbaneg. 1, Randers. Militærtj. 1946—47, Tune lbsk. 1947—48, forkarl v. Tune lbsk.s landbr. i 3½ år, gift 1952 m. Maren Dalgaard, købte 1952 en 38 tdr. l. stor gård i Brund, Thisted.
- Anders Bækgaard, Gammelstrup, Stoholm. Styrelsesmedl. i ungd., amts-gymnastikf. og menighedsråd, ugift, har 1956 overtaget fødegården.
- Thorkild Baagø, Gammelby, Vejen. Pladser i Sverige 1949, gift 1953 m. Anne Bruhn Jensen, forpagtet »Thingstedgård«, Bårse, Præstø.
- Andreas Hahne Christensen, Stauning, Skjern. Forskell. pl., Gråsten lbsk., gift 1953 m. Solveig Østergård, har siden elevtiden hver vinter ledet gymn., overtog jan. 1953 sin fødegård.
- Freddy A. Christensen, Lindeallè 2, Nykøbing Sjælland.
- Jens Kristensen, Sdr. Andrup, Ramsing. Forskell. pl., militærtj., rejse i Norge, Ladelund lbsk., har i fl. år ledet gymn., deltager i valgmenigh.s og friskoles arb., gift 1953 m. Inga Nielsen Godsk (elev 1952), ejer gård i Rødding, Spøttrup.
- Johan Kristensen, Sdr. Andrup, Ramsing. Forskell. pl., Korinth lbsk., gift m. Else Brogård, ejer »Vestergård«, Jebjerg.
- Jens G. Clausen, Darum mark, Bramminge.
- Poul Clausen, Kattinge, Roskilde.
- Svend Clausen, Klinting, Vollerup, Als.
- Jens Frandsen, Jenum Mølle, Skovsgård.
- Peder Fromsejer, Gesing, Skærbæk. Askov hsk. 1949—50, i Svejts sommeren 1950, Gråsten lbsk. 1950—51, gift m. Daguy Starup, har siden 1952 haft fødegård i forpagtning.
- Johannes Garder, Vimtrupgård, Lintrup. Hammerum lbsk. 1946—47, forskell. pl., gift 1954 m. Else Larsen, har siden 1953 forpagtet den 70 ha store »Skovgård«, Hammelev.
- Gunnar Glerup, »Bygholmgård«, Mosevrå, Alminde.
- Lauge Grønkjær, Pårup, Troldhede.
- Erik Hansen, Bjernemark, Tåsinge, Svendborg. Medhj. i Vallekilde hsk.s have sommeren 1946, Tystofte sommeren 1947, Dalum lbsk. 1948—49, rejse i Holland og England 1949, Nordiska Folkhøgskolan i Kungälv 1949—50, gift 1950 m. Marie Ribjerg Jørgensen (elev 1944), deltager i Tåsinge ungd.f.s arb., bor i fødegården.
- Iver Hansen, »Rørøgel«, Nordenskov. Jelling sem. 1947—51, rejse til Finland 1950, gift 1952 m. Anna Pedersen, kommune-lærer i Herning, deltager i idrætslivet, Østre Kirkevej 15, Herning.

- Jens Sterndorff Hansen, Højrup, Taulov. Pl. på Møn 1946—47 og sommeren 1948, deltog i lingiaden 1949, Ladelund lbsk. 1949—50, gift 1952 m. Esther Jacobsen (elev 1950), købte 40 tdr. l. stor gård, udbygningerne nedbrændte 1956, styrelsesmedl. i landbof. — »Bakkegård«, Tolstrup, Fredericia.
- Karl Hansen, Væde, Hee, Morud.
- Orla K. Hansen, Egeslevlille, Tjæreby.
- Peder Henning H. Hansen, Landsgrav, Slagelse.
- Poul Vejlbj Hansen, »Lille Tvedeg.« Tybjerglille, Herlufmagle. Forskell. pl., Tune lbsk. 1951—52, gift 1952 m. Inger Larsen, ejer maskinstation og den 54 tdr. l. store »Vestergård«, Havnsskov, Hyllinge.
- Verner Hemmingsen, Sjolte, Tappernøje.
- Vagner Hermansen, Tuse, Mårsø. Militærtj., 1947—50 hjemme, deltager i folk. arb., ledet gym. i 7 år, deltog i lingiaden 1949 og i landsstævnet i Odense 1947 og 1954, gift 1951 m. Else Steen, overtog 1951 ejendom på 18 tdr. l. i Sandby, flyttede 1952 til en 42 tdr. l. stor gård i Fårevejle, flyttede igen 1954 til den 50 tdr. l. store gård »Stoksgård«, Stigs Bjergby, Mørkøv.
- Arne Henriksen, »Østervang«, Herritslev, Nysted. Pl. i Nr. Aaby 1946, Dalum lbsk. 1946—47, militærtj., 1948—52 bestyrer af sin mors gård, har deltaget i gymf., Unge landmænd og V. U., gift 1952 m. Birgit Skytte Mikkelsen, siden 1952 ejer af fødegården.
- Herluf Hvidberg Henriksen, Årslev.
- Johannes Bak Henriksen, Horsevænget 25, Vanløse.
- Arne Hervik, »Egedal«, Vallekilde. Pl. i Norge sommeren 1946, militærtj., forskell. pl., i Sverige 1949—50, Korinth lbsk. 1950—51, gift 1951 m. Ingrid Bjerre Olsen (elev 1950), medl. af landbof. og styrelsesmedl. i venstreforening, købte 1951 gård i Tåstrup, St. Merløse.
- Holger Holm, »Blæsenborg«, Guldborg.
- Svend Holm, Kulby, Høng. Langelands lbsk. 1949—50, ugift, deltager i Unge landm.s kursus, medhj. hos sin far.
- Anders Høgh, Karlby, Hornslet. Pl. i Sønderj., militærtj., Korinth lbsk. 1948—49, landbrugskand. 1952, assistent i Hjørring amt 1952—54, konsulent i fodr. og hygiejne på Mors 1954—55, konsulent i husdyrbr. i Ringk. amt 1955 »En ønskeplads blandt gæve vestjyder«, sekr. f. forskell. landøkon. foren., gift 1952 m. Marie Ravn Pedersen (elev 1950). — Ø. Allè 11, Skjem.
- Svend Helt Ipsen, Stengade 7, Åkirkeby. Forskell. pl., Ladelund lbsk. i 9 mdr. 1946—47, ugift, styrelsesmedl. af Unge land-

- mænd, siden 1/11 1948 bestyrer af »Hovgård«, Frøslev, Store-Heddinge.
- Jøgvn Jacobsen, Jonas Bronchg., Thorshavn, Færøerne. Udd. maskinarb., teknisk sk., tre gange i udl. som fodboldspiller, gift 1954 m. Winny Meitilberg, styrelsesmedl. i boldklub og spejderfører. — J. C. Svabosgøta 8, Thorshavn.
- Peter Jakobsen, Holte, Grevinge.
- Ernst Jensen, Trellerup, Roskilde. Forskell. pl., bl. a. i Norge 1947—48, Sydsjællands lbsk. 1951—52, rejser i Sverige, Norge, Holland og England, styrelsesmedl. og senere formand for gymf., gift 1952 m. Anna Ipsen (elev 1950), overtog 1/4 1952 forældres gård.
- Hans Peter Jensen, Skibelund, Vejen.
- Karlin Jensen, Sdr. Vollum, Bredebro. Forskell. pl., bl. a. ½ år i Sverige, ½ år i Svejts, Ladelund lbsk., rejse i Frankrig og Italien, gift 1952 m. Gerda Merrild, leder gym. i Løjt, overtog gårdforpagtning i Åbæk, Åbenrå.
- Peder Fløystrup Jensen, Soderup, Tølløse. Nordsjællands lbsk. 1950—51, ugift, rejse til Svejts 1954, deltager i gym.- og ungdomsf.s arb., bestyrer sin moders gård.
- Poul Esbjerg Jensen, Sjællands Odde. Forskell. pl., militærtj., lbsk. 1949—50, gift 1952 m. Gerda Holm, delt. i folk. arb., ejer Nr. Vorupgård, Vejen.
- Thomas Jensen, Nytofte, Ølgod. Forskell. pl., Lægård lbsk., gift m. Meta Pallesen (elev 1950), deltager i folk. arb., har forpagtet gård på 50 tdr. l. i Gl. Tistrup, Tistrup.
- Aage J. Jensen, Jersic, Ll. Skensved. Forskell. pl. v. landbr. 1947—49, fotografelev 1949—52, medhj. 1952—53, rejse i Holland 1949, gift 1954 m. Esther Nielsen, siden 1953 ansat i Københavns Fotocentral. — Th. Nielsensvej 9, Roskilde.
- Hans Johansen, Ullerup, Avnbøl. Forskell. pl., militærtj., gift 1949 m. Inge Alice Jeppesen, ejer landejendom på 14 tdr. l., deltager i folk. arb.
- Karl Kristoffer Juhl, Branderup J. Militærtj., forskell. pl., bl. a. i Holland sommeren 1948, sommeren 1949 i England, Gråsten lbsk. 1948—49, gift 1952 m. Katrine Schelde, styrelsesmedl. i ungd., har ledet gym. og amatørskuesp., overtog 1952 en gård på 57 ha i forpagtn. i Venbjerg, Hoptrup.
- Chresten Justesen, Balle, Odder. Pl. v. landbr. 1946, militærtj., arbejde v. børneforsorg: optagelseshj. »Reballegård« 1949—51, siden 1951 politibetj. under rigspolitiet, gift 1951 m. Gerda Nikolajsen, deltaget i aftenhsk. i Gladsaxe. — Snogebakken 22, Søborg.

- Svend Aage Jørgensen, Jenslev, Kr. Hyllinge. Ugift, eget landbrug.
- Valdemar Jørgensen, Sulkendrup, Lamdrup. Pl. v. landbr., Dalum lbsk. 9 mdr., militærtj., gift m. Else Heuten, forpagtet Vibstrupgård, Frørup.
- Gunnar Kampman, Søndermarken, Varde. Pl. v. landbr. 1946, militærtj., derefter ansat v. D. S. B. som portør, senere stationsbetj. v. Kbh.s godsbaneg., ugift, deltaget i A. O. F.s studiekredsarb. — H. C. Ørstedvej 53 II th., Kbh., F.
- Poul Karshøj, Hyllede Skovgård, Fakse. Forskell. pl., i Sverige 1946, Langelands lbsk., gift 1952 m. Gudrun Gravesen, ledet gym. i fl. år, deltager i folk. arb., ejer en god, lille gård: »Stenager«, Kjelstrup, Thisted.
- Heine O. Kikkert, Spjellerup, Karise. Forskell. pl., gift 1949 m. Esther Kirstine Kristensen, deltager i folk. arb., fodermester på »Haugård«, Lund, Rødvig.
- Vilhelm Kikkert, Spjellerup, Karise. Forskell. pl., gift 1949 m. Irma Andersen, ledet gym. og boldspil, købte 1949 10 tdr. l. stor ejendom »Hjortkær«, Lyderskov, Store Heddinge.
- Viggo Kofoed, »Østervang«, Åkirkeby.
- Jens M. Korsgaard, Jebjerg.
- Børge Kroer, Hårslev Søndergård, Gamby. Medhj. hjemme, gift 1948 m. Agnes H. Jensen, ejer husmandsbr. på Veflinge Ny-mark, Veflinge.
- Aage Ladefoged, Østerg. 42, Brønderslev. Lærerudd.
- Alfred Larsen, Melby, Jullerup. Forskell. pl. i Norge og Sverige, Buskerud lbsk. + kursus i skovdrift, gift 1952 m. Guri Sando fra Norge, forvalter på gård 25 km fra Uppsala, forpagtet nabogården, sekretær i lokalafd. af Svenska Lantbygdens Ungdomf. — Wrå säteri, Ålandsdal, Sverige.
- Christian Løndal Larsen, Lønnebjergg., Sjællands Odde. Tune lbsk. 1949—50, medhj. hjemme, gift 1955 m. Conny Petersen, deltager i folk. arb., har siden 1/11 1955 forpagtet sin faders gård.
- Hans Aksel Larsen, »Tofttegård«, Lyndby, Kirke Hyllinge.
- Knud Larsen, Tjæreby præstegård, Tjæreby. Præliminæreksa. fra aftenkursus på Frederiksberg, måtte som »svajer« tjene til læsn., militærtj., gift 1952 m. Anna Hillerup, læser til klassisk-sproglig studentereksa., ekstrahjælp på Herlev postkontor, medl. af Københavns højskf., Vartov, »hvor vi har haft talløse gode aftener«. — Hjortespringvej 35, Herlev.
- Peter Carlslund Larsen, Søborg, Firhøj. Militærtj., pl. 7 mdr.

- 1949 på gård i Svejts, rejse i Italien, Frankrig, Holland og Belgien, studieoph. 7 mdr. i USA og Kanada, styrelsesmedl. i fordragsf. og Unge Landm., gift 1952 m. Birte Jensen, købte 1951 14 tdr. l. stor ejend. og driver samtidig faderens gård. — »Højtofte«, Søborg, Firhøj.
- Poul Thage Larsen, Gartnervænget 9, Stige. Forskell. pl., 1½ år i Norge, formand i faders gartneri, delt. i gym., og idrætsarb.
- Marius Lauridsen, Bredebro.
- Andreas Lindstrøm, Nislev, Otterup. Forskell. pl., i Norge sommeren 1949, Fyns stifts hmsk. 1949—50, gift 1953 m. Karla Larsen, styrelsesmedl. i radikal f. og husmf., forpagtet mindre landejend. i Hjorslev, Otterup.
- Søren Loftager, Nørby, Velling, Lem. Forskell. pl., militærtj., bestyrer af sin moders gård, Borris lbsk. 1951—52, ledet gym. 6 år fmd. f. gym.- og idrætsf., gift 1952 m. Erna Aalsgaard, overtog 1952 ejend. i Barritskovby, købte 1956 »Sdr. Hede-gård« i Vemb.
- Anders P. Lorentzen, Gjerndrup, Brørup. Forskell. pl., militærtj., gift 1951 m. Gerda Sørensen, forpagtede 1/4 1956 en 90 tdr. l. stor gård i Spjarup, Egtved.
- Aksel Lundgård, Darum, Bramminge. Forskell. pl., gift 1954 m. Eva Janderup Lauridsen, har ledet gym. og håndb., købte 1953 »Breumgård«, Darum, Bramminge.
- Øjvind Lysdal, Rettrup, Skive. Forskell. pl., Korinth lbsk. 1947—48, gift 1953 m. Elna Mortensen, deltager i gym., siden 1953 bestyrer af gård ved Vejlevej, Fredericia.
- Asger Maimann, »Lindevang«, Ll. Skensved. Forskell. pl., militærtj., Korinth lbsk. 9 mdr. 1948—49, landbrugskand. 1954, assistent på Tylstrup forsøgsst. 1954, s. å. ansat v. Landøkons driftsbureau, gift. — Peder Lykkesvej 53 IV, Kbh., S.
- Peer Kløve Mogensen, Nørager, Virild.
- Jakob Chr. Mortensen, Hennekesdam, Jels.
- Sven Mortensen, Vigerslevallé 218, Valby.
- Frede Rosager Møldrup, Dalby, Gørlev.
- Knud Muldtofte, Måre, Ørbæk. Forskell. pl. v. gartnerier, bl. a. i Gjovik i Norge 1951—52, Thun i Svejts 1952—53, Kungl. Lantbruksakad.s Trädgård i Sverige 1955, Den lib. sk. »Breidablik« 1951, handelsksa. 1955, eksa. fra Niels Brocks handelsks. 1956, har planlagt rejse til New Zealand 1957. Medl. af V. U. Artillerivej 63, Kbh., S.
- Erik Møller, Ørritslev, Otterup. Forskell. pl., rejse til Tjekoslovakiet 1947, Ladelund lbsk. 1949—50, gift 1953 m. Karen

- Aamand Andersen, deltager i folk. arb., forpagtet svigerfaders gård »Kringgård«, Ll. Velling, Børkop.
- Arne Munksgård Nielsen, Velling, Bryrup. Forskell. pl., militærtj., Hammerum lbsk. 1950—51, gift 1953 m. Ellen Margrethe Thygesen, medhj. hos sin fader, overtager snart dennes 48 tdr. l. store gård, deltager i folk. arb.
- Rud Nielsen, Bøgelund, Sierslev, St.-Heddinge. Militærtj., forskell. pl., bestyrer, forpagter, gift 1955 m. Ruth Jørgensen, købte 1955 gård i Soderup, Hvalsø.
- Peder Hedeager Nielsen, Hedeager, Ølgod. Overtog 1946 sin moders fødegd., styrelsesmedl. og formand f. ungd., gift 1953 m. Sigrid Pedersen (elev 1952). »Hedeagergård«, Ølgod.
- Peder Nielsen, »Andigård«, Mørke. Militærtj., Andelssk., kommis i Vig (4 år), Ulstrup på 4. år, agter at købe egen forretning, ugift, deltager i folk. arb. — Ulstrup brugsf., Ulstrup.
- Poul Nielsen, »Kildemosegård«, Store Heddinge. Militærtj., Korinth lbsk. 1949—50, gift 1951 m. Jytte Jensen, bestyrer af fødegården.
- Svend Aage Nicolaisen, Haugevej 18, Stige, Odense. Forskell. pl. i gartnerier v. Århus, deltog i idræt, gift 1950 m. Ulla Helm Petersen, overtog 1950 gartneriet »Solvang«, Anderup, Søhus.
- Karl Nikolajsen, Kølør.
- Josias Nissen, Skærbæk, Sdj. Pl. på Fyn, militærtj., gift 1954 m. Thyra Tønder, deltager i folk. arb., overtog 1952 sit fødehjem.
- Carlo Pedersen, Fraugde, Marslev.
- Ejnar Pedersen, Tværvvej 8, Ringkøbing.
- Hans D. Pedersen, »Vejjergård«, Ørsted, Haudrup. Korinth lbsk. 1946—47, et år i Sverige v. land- og skovbrug samt mincdrift, militærtj., 1½ år i USA v. landbr., gift 1956 m. Randi Larsen, deltager i folk. arb., siden 1952 forpagtet faders gård.
- Harald Boholm Pedersen, »Boholmgård«, Hårlev. Askov hsk., Langlands lbsk., ugift, har været formand f. ungd., nu f. Unge landm., overtaget fødegd. 1951.
- Harald Elbæk Pedersen, Hestehaven, Skanderborg. Forskell. pl., militærtj., Ladelund lbsk. 9 mdr., landbrugskand., siden 1953 assistent v. landbo- og husmf.s kemikalieudiv. i Odense, gift 1953 m. Elin Rasmussen (elev 1946), sekretær f. samv. fynske landbof.s ungdomsudv. m. m. — Eddavej 38, Odense.
- Jens Anker Pedersen, Amstrup, Ulstrup.
- Jens Gunner Pedersen, Reerslev, Ruds-Vedby.
- Knud Aage Pedersen, Opager, Askhøj, Løll. Forskell. pl., militærtj., Tunc lbsk. 1950—51, gift 1951 m. Astrid Wegener,

- købte 1951 husmandsbrug på Møn, 1953 demonstrationsbr. f. kvæg i Præstø amt, 6 køer + opdræt, 1954 261 kg i gen., 1955 263 kg, 1956 (ventelig) 280 kg. — Råby, Borre, Møn.
- Kristian R. Pedersen, Hodde, Tistrup. Forskell. pl., i Svejts 15 mdr., Dronningborg kontrolsk., assistent i 3 år, gift 1954 m. Sanna Hviid, delt. i Retsf.s arb.. købte 1954 husmbr. — »Lykkesholm«, Nørlem, Lemvig.
- Niels Pedersen, Vedersø, Ulfborg. Forskell. pl. som fork., bestyrer, fodermester, ugift, ledet gym. 7 vintre, styrelsesmedl. i gym.- og ungd. »Bækbogård«, Lem.
- Reinholdt Pedersen, Raklev, Kalundborg. Forskell. pl., gift 1949 m. Aase Larsen, købt gård i Illerup Gåsetofte, Kalundborg.
- Hans Chr. Petersen, Hyllested, Dalmose. Rejste 1949 til Kanada, forskell. arb., gift 1953 m. finsk pige. — 2254 Cambridge, Vancouver 6, B. C. Kanada.
- Johannes Petersen, »Kildegård«, Råby, Store Heddinge. Medhj. hjemme, militærtj., Kærehave lbsk. 1948—49, rejse til England 1951, ledet gym. siden 1947, overtog 1954 fødegården.
- Tage Buhl Petersen, Alminde brugsf., Alminde.
- Svend Aage Petersen, Alsted, Fjenneslev. Forskell. pl., Hammerum lbsk. 1949—50, gift 1955 m. Rosa Jensen, deltager i folk. og landbrugsf. arb., købt landbr. i Øster No, No.
- Erling Pihl, »Lyregård«, Osted, Roskilde. Forskell. pl., militærtj., Ollerup gymhsk. 1948—49, Ollerup fri lærersk. 1949—53, lærer v. Levring efsk. og Flakkebjerg ungdhj., rejser i Norge; Sverige, Tyskland, Frankrig og Svejts, gift 1954 m. Elisabeth Jøker Dons, siden 1954 leder af friskolen, Vester Hæsing, Fyn.
- Poul Pitter, Barup, Stubbekøbing.
- Hans Rask, Venmenæs, Tåsing, Svendborg.
- Evald Rasmussen, Storegade 67, Grenå.
- Ivar Rasmussen, Åstrup mk., Grenå. Forskell. pl., gift 1950 m. Inge Møller, har forpagtet svigerforældres gård i Dolmer, Grenå.
- Niels Bolther Rasmussen, Stensmark, Grenå. Pl. i Osted, militærtj., gift 1951 m. Esther Margr. Nielsen, havde 1951—54 en mindre ejend. i Christiansminde, overtog derefter sin fødegård, styrelsesmedl. i husmf.
- Olav Rasmussen, Hasmark, Otterup. Forskell. pl., Dalum lbsk. 9 mdr. 1949—50, 1951 i England, 1952—54 kontrollass., gift 1955 m. Jensine Gudiksen, delt. i folk. arb., overtog 1955 statshusmbr. i Bladstrup, Kappendrup.
- Søren Fredslund Rasmussen, Tirslund, Holsted. Forskell. pl.,

- militærtj., siden 1953 sommerarb. hos havebrugskonsulent i Brørup, vinterarb. i Brørup foderstoff., deltager i folk. arb., gift 1953 m. Helene Schmidt. — »Solhjem«, Hasbjerg, Brørup.
- Holger Riggelsen, Stouby.
- Niels Rossen, Kelstrupskov, Tørsbøl.
- Karl Ryttergård, Herrestrup, Grevinge. Kommis forskell. st., Andelssk. 1947—48, gift 1951 m. Randy Nielsen, uddeler i Højby brugsf., Højby Sj.
- Knud Ryttergård, Herrestrup, Grevinge. Forskell. pl., ugift, delt. i folk. arb., overtaget ejend. i Gundestrup, Grevinge.
- Erik Sandal, Udby, Holbæk. Tune lbsk. 1946—47, bestyrer af sin moders gård 1947—50, sammen m. broder forp. af s. gd. til 1956, gift 1956 m. Sigrid Hansen, købte 1956 50 tdr. l. stor gd. »Damgård«, Ny Hagedsted, Gislinge.
- Thyge Skjold, Lørup, Ringe. Medhj. i sin faders værkst. til 1950, derefter medindh. af dette, gift 1950 m. Helga Rasmussen, delt. i folk. og pol. arb.
- Peder Kr. Svendsen, Åbølling, Føvling.
- Bent Lind Sværke, »Godthåb«, Væggerløse. Forskell. pl., Ladelund lbsk. i 9 mdr. 1948—49, landbrugskand. 1952, Askov hsk.s lærerkurs. 1952, assistent v. Studsgård forsøgst., lærer en vinter v. Vejstrup ungdsk., siden 1955 v. prakt. arb. hjemme.
- Jens Laurits Sørensen, Thorsager. Forskell. pl., gift 1948, siden 1952 forpagter af Thorsager præsteg., 34 tdr. l.
- Knud Lauge Sørensen, »Åstruplund«, Skødstrup. Forskell. pl., gift m. Kirsten Brandstrup (elev 1948), arbejder på forældres gård.
- Egon J. Thorup, Præstegade 366, Ribe.
- Magne Toudal, Lyshøjgård, Tvingstrup. Forskell. pl., militærtj., Korinth lbsk. 1947—48, bestyrer hjemme, gift 1953 m. Erna Laigård, form. f. Serritslev gymf. i 3 år, overtog fødegård 1953.
- Keld Ullerup, Vemmeløse, Dalmose.
- Egon Mikael Øvlisen, Søby, Hornslet. Pl. 1948, medhj. hjemme, rejse til England 1948, gift 1954 m. Gerda Nielsen, overtog s. å. faders ejend. 14 tdr. l., delt. i folk. og landbof. arb.

Sommerholdet 1946

Forkortelser:

Folkehøjskole	hsk.
Gymnastikhøjskole	ghsk.
Husholdningsskole	hhsk.
Håndarbejdsskole	hbsk.
Seminarium	sem.
Sygeplejehøjskole	splhsk.

- Agnes Andersen, Brejning, Spjald. Forsk. pl., f. t. på hospital m. dårlige nerver.
- Edith Andersen, Bøgeskov, Fredericia. Uddannet på systue, gift med banehåndværker Knud Pedersen, Prinsensgade 77, Fredericia.
- Edith Andersen, Redsted, Mors.
- Elisa Andersen, Løgten.
- Elna Andersen, Krejbjerg, Salling.
- Herdis Andersen, Udby, Holbæk. Forsk. pl. gift m. hmd. Erik Nielsen, Minkemark, Holbæk.
- Rigmor Andersen, Årup, Vindblæs.
- Anna Bank, Darum, Bramminge.
- Inge Margrethe Bodilsen, Kirkelte, Lillerød.
- Inger Boesen, Nr. Broby. Har som delingsfører ledet gymnastik, gift med Erik Madsen, »Karolinesminde«, Trunderup, Hårby.
- Inger Mygind Bojsen, Møjbøl. Husl. pl. i Norge, uddannelse som sygeplejerske afbrudt p. gr. af sygdom, plads i London hos en fransk baronesse, som hun fulgte til Frankrig og USA, hjem 1952, gift 1953 med isenkræmmer Hans Iversen, Nørremarksvej 10 II, Tønder.
- Ingrid Boysen, Jernved, Gredstedbro.
- Else Eeg Brøchner, N. Bohrsvej 19, Rosenvang, Århus.
- Ane Louise Jensen Bøggild, Vordingborgvej 47, Køge.
- Anna Christensen, Hjøllund, Arnborg, Herning.
- Erna Kirstine Christensen, Debel, Agerbæk.
- Inga Marie Christensen, Ounbøl, Sig. Gift med gdr. Svane Sørensens, Home by, Tistrup.
- Marie Christensen, Agersnap, Ølgod.
- Ellen Kristiansen, Flade, Nykøbing Mors. Er rejst til Kanada. Teepee Creek, Alta, Kanada.
- Ester Dissing, Tårs. Huslige pl., gift 1948 m. gdr. Tage Møller Larsen, »Abildgård«, Tornby, Vendsyssel.

- Ellen Ditlevsen, Fruering, Skanderborg. Måtte opgive hjemmebageriet p. gr. af overfølsomhed for melstøv, har været en tur i Holland, f. t. elev på Jysk Børnehavesem.
- Agnes Ditlevsen, Hornstrup. Huslige pl., gift 1948 m. rørsmed Børge Østfeldt, Uggerløse mark, Kalundborg.
- Hedvig Marie Engqvist, Gentofte.
- Karen Kirstine Eising, Næstild, Jøbjerg.
- Signe Eriksen, »Stæten«, Frederikshavn. Gift m. gdr. Chresten Nielsen, Lille Stensig, Frederikshavn.
- Aase Wenzel Eskedal, Skovlunde.
- Marie Lykke Frandsen, Solsikkevej 3, Odense.
- Maja Rosa Frank, Brøndum. Pladser i Sverige, sidst i Stockholm, har deltaget i møder på Birkagårdens hsk., gift 1948 m. Niels Clausen, har egen systue. — Stationsvej, Hem.
- Thea Grøn, Bækmarksbro. Huslige pl., uddannet på tilskærersk., direktrice i Ringkøbing, har rejst i Norge og Skåne, gift 1954 med lærer Chr. Gotlieb Jensen, Fårupgård optagelseshjem, Jelling.
- Andre Gudiksen, Krejbjerg. Har ledet gym. 1946—50, gift 1950 med gdr. Niels Kaastrup, Nr. Andrup, Krejbjerg.
- Agnes Guldborg, Bækmarksbro. Uddannelse i husligt arb., gift 1949 med gdr. Anton Lund, Frøstrup, Lunde Jylland.
- Elisabeth Gydesen, Frederiksberggade 35, Silkeborg.
- Aguete Hansen, Oure, Stubbekøbing. Boet hjemme, gift 1948 m. gdr. Gustav Andersen, Maglebrænde, Stubbekøbing.
- Dora Hansen, Kullerup, Lamstrup.
- Else Hansen, Trebjerre, Flemming.
- Else Margrethe Hansen, Hastrup, Haslev.
- Elsce-Marie Hansen, Radstrup, Marslev. Lært syning, syerske i Odense i 5 år, gift 1951 med forpagter Arne Hansen, »Radstrupgård«, Marslev.
- Gunild Hansen, Stige, Odense. Gift 1951 med gartner Hans Kirkeløkke Hansen. De har eget gartneri i Anderup, Søhus.
- Helga Hansen, Årre, Varde. Gift 1950 med vognmand Evald Nielsen, Østergade 12, Oksbøl.
- Johanne Sterndorff Hansen, Højrup, Taulov. 5 mdr. på hsk., huslige pladser, har ledet gym. i 3 år, gift 1951 med gdr. Søren Christensen, »Skovly«, Herslev, Fredericia.
- Marie Elisabeth Hansen, Klelund, Brørup.
- Marie Kirstine Hansen, Bilstoft, Næsbjerg. Uddannelse i husligt arbejde, gift 1948 med gdr. Johannes Christensen, Vester Nebel, Esbjerg.

- Sigrid Hansen, Egeslevmagle, Skelskør. Har udført kjolesyning og husligt arbejde, gift 1952 med gdr. Erik Nielsen, »Annasminde«, Flakkebjerg.
- Maria Kristina Hartman, Norra Björkvägen 27, Tureberg, Sverige.
- Gudrun Elisabeth Henriksen, Stårup, Nykøbing Sjælland.
- Kirsten Henriksen, Ll. Ramsing, Hcm. Husligt arbejde, gift 1950 med dekoratør Erik Faber, er selv ansat på Slagelse telefoncentral. Munkevænget 2, Slagelse.
- Else Holm, Brørup. Husligt arbejde, uddannelse på Odense fagskole, gift 1949 med gdr. Frede Mortensen, Eskildstrup mark, Pederstrup.
- Kirsten Holm, Terp, Lystrup. Gift med landmand og inseminør Ejnar Bomholt, Højvang, Hornsyld.
- Johanne Hosbond, Gundestrup, Års.
- Olga Højmosé, Ørnhøj. Pladser på Vallekilde Højskole og Bispegården ved Lejre, årsuddannelse på Odense fagskole, gift 1951 med gdr. Karl Georg Andersen, »Birkely«, Allesø Mark, Beldringe.
- Valborg Højmosé, Ørnhøj. Huslige pladser, deraf 7 mdr. i Norge, elev på Odense fagskole 1955, gift 1955 med gdr. Jens Vestergaard, Varmstrup, Haderup, Skive.
- Kersten Margareta Hyberg, Svansholl, Jonstorp, Sverige.
- Else Jakobsen, Trunderup. Uddannet sygeplejerske på Frederiksberg hospital, studierejse i Tyskland, Holland, Belgien, Frankrig, Spanien og Svejts, deltager i gymnastik og er medlem af en god foredragsforening, gift med malermester Poul Pedersen, Kissendrup, Ullerslev.
- Anna Jensen, Stillehøj, Højrup. Huslige pladser i Sverige 1948—49, gift 1951 med gdr. Niels Aagaard, Ølsted, Brobyværk.
- Elisabeth Jensen, »Espækær«, Sigerslev, St. Heddinge. Gift 1949 med Evald Andersen, St. Heddinge, Vallekilde-elev 1946—47, »Espækær«, Sigerslev, St. Heddinge.
- Ellen Asmark Jensen, »Asmark«, Gerlev.
- Gudrun Jensen, Ørnstrup mark, Karby, Mors. Husbestyrerinde, 2 års uddannelse på Kerteminde Husflidshsk., håndgerningslærerinde på Als hshk., Vollerup.
- Gudrun Hjortshøj Jensen, Højby, Hou. Husligt arbejde, gift 1947 med lagerarbejder Aage Christensen, Stiftelsesvej 17, Odder.
- Helga Hansgaard Jensen, Ramsing. Huslige pladser, gift 1948 med savværksarbejder Niels Andersen, Bondemosé, Ullerslev.
- Inge Lemmer Jensen, Andi, Mørke. Huslig uddannelse, deltog i Lingiaden 1949 og er endnu ivrig gymnast, gift 1952 med

- mejeribestyrer Børge Lundorff Nielsen, der er formand for ungdomsforeningen, og den går godt. — Vester Nebel Andelsmejeri, Vester Nebel.
- Ingeborg Jensen, Smidstrup, Vrå. Husligt arbejde i København og Jylland, gift 1949 med Jens Toft Bastholm fra Bækmark ved Hjallerup. De har overtaget ejend. »Elsnab«, Ulsted.
- Krista Jensen, »Bøjenhus«, Mørke. Pladser som kokke- og enepige, gift med gdr. Knud Bager, »Baunehøjgård«, Tvøde, Randers.
- Krista Hougaard Jensen, Sdr. Kastrop, Pindstrup. Har været husbestyrerinde, gift med Søren Kjær Jensen fra Hejlskov, Vallekilde-elev 1944—45. — »Toftegård«, Uggelhuse.
- Sigrid Lind Jensen, Stadil, Tim. Kokkepige på Vallekilde hsk. et år, husbestyrerinde på en gård på hjemegnen og for sin fader, har deltaget i foreningsarbejdet. — Fuglbjerg, Stadil, Tim.
- Ellen Marie Jørgensen, Rutsker, Hasle, Bornholm.
- Jensine Kirstine Jørgensen, Strellev, Ølgod. Huslige pladser, har ledet gymnastik i flere år, gift 1952 med Kr. P. Hedeager Madsen, Vallekilde-elev 1946—47, gdr. i Bandsbøl, Hemmet.
- Anny Klingenberg, Sdr. Hygum. Huslig uddannelse, gift 1948 m. Arndt Wiuf. De har hans fødegård i Hygumskov, Sdr. Hygum.
- Helga Kirkegaard, Horsens. Gift 1948 med gdr. Carsten Erbøn, »Højgård«, Galten, Hadsten.
- Agnes Kjær, Hornborg, Flemming.
- Edel Marie Knudsen, Agerbæk. Huslige pladser, gift 1948 med gdr. Jens Verner Andersen, Debel, Agerbæk.
- Anna Marie Korsholm, Sdr. Bork. Forskell. pl., bl. a. i Sønderjylland, gift med gdr. Otto Enevoldsen, Mindballe, Gram.
- Ellen Kring, Hårlev.
- Helga Krogh, Trelle, Fredericia. Huslige pladser i flere år, har ledet en del gymnastik, var med til landsstævnet i Odense 1954, gift 1955 med gdr. Sigurd Christensen, »Lundgård«, Rimmersted, Hedensted.
- Vibeke Margrethe Brorson Lange, Ordrup.
- Elly Larsen, Allégade, Gørding.
- Marie Larsen, Vorgod, Barde, Herning. Forskellige pladser, gift 1948 med gdr. Herluf Lægsgaard. De har fået diplom og sølvpræmie for veldrevet landbrug. — Grimstrup, Timring.
- Karen Steenmann Larsen, Kogsbølle, Nyborg. Har boet hjemme og taget syuddannelse, gift 1947 med gartner Oluf Larsen fra Grønnegyden. De har eget gartneri og tager del i det folkelige arbejde i foredragsforeningen og Stige friskole. — Grønnegyden, Søhus.

Annagrethe Laursen, Terp, Lystrup.

Ester Irene Laursen, Skonager, Næsbjerg. Huslige pladser, Hadsten hhsk. 1948, gift 1950 med konsulent Kr. Thomsen, Risikov. Fra 1955 har de overtaget Ester Thomsens fødegård i Skonager, Næsbjerg.

Gudrun K. Laursen, Mejlbj, Hjortshøj. Forskellige pladser, gift 1951 med Svend Arne Nielsen fra Venge. De bor i en nybygget ejendom, »Lille Dyrgård«, Mejlbj, Hjortshøj.

Gerda Slot Lauridsen, »Gretsgården«, Bækmarksbro.

Ruth Lehrmann, Jordløse. Huslige pladser i 2 år, gift 1948 med mejeribestyrer Alfred Peter Johansen fra Trunderup. — Saltinge Andelsmejeri, Højrup.

Maja Lorentzen, Søndermarken, Tistrup. Huslige pladser, gift 1948 med gdr. Harry Thomsen, »Kroggård«, Sdr. Omme.

Ester Dalsgaard Lysdahl, Rettrup, Skive.

Gerda Madsen, Stige, Odense.

Gerda Mejlbjerg, Rynkeby Friskole, Kølstrup. Bogholderske i et forretningskontor, derefter huslig plads, »Norden«s stipendium til ophold på Sörängen hsk. i Småland 1951, fra 1952 sekretær på Dalum Landbrugsskole, Hjallesø.

Sigrun Mikkelsen, Ørum, Sønderlyng. Plads på Vallekilde hsk. og på en realskole i Nässjö i Småland, derfra rundrejse i Sverige, gift 1949 med Mikael Friis. De deltager i ungdomsforeningens arbejde og i gymnastik. De har en landejendom i Skovlund, Toftlund.

Gerda Mortensen, Hvorslev BK, Ulstrup.

Ruth Bech Mortensen, Gjering, Auning. Hjemme et år, gift 1947 med forpagter Aage Jensen fra Krusborg, Vallekilde-elev. — »Egegård«, Floes, Uggelhus.

Anna Møller, Balle, Løgten. Gift 1947 med gdr. Karl Rasmussen, »Hjortebjerggård«, Fårup, Thorsager.

Asta Nielsen, Alrø, Horsens.

Edith Kjær Nielsen, Støttrup, Farsø. Pladser som husassistent og kokkepige, gift 1949 med Folmer Stenum fra Skibbild ved Herning. Har egen bedrift i V. Lem, Brødal.

Gerda Margrethe Nielsen, Flintemose, Bøgesø. Uddannelse i syning, derefter husligt arbejde, gift 1952 med oversergent Axel Jakobsen, G. H. R., Solbakkevej 27, Næstved.

Jensine Røbjerg, »Ørnbjerg«, Bøvlingbjerg.

Johanne Nielsen, Sterup, Jerslev Jylland. Var med til Lingdiaden 1949, gift samme år med Jens Nedergaard. De har en slagterforretning i Sterup, Jerslev Jylland.

- Lis Nielsen, Søften, Hinnerup. Fra 1948 kontorist på FDB's hovedkontor i Århus. — Solsortevej 141, Århus.
- Ruth Nielsen, Vig. Huslige pladser i Svejts og England, Askov hsk. 1949—50, sygeplejescuddannelse på amtssygehuset i Gentofte, Askov hsk. 1955—56. Agter at indgå i bondestanden. — »Femhøjgård«, Vig.
- Signe Kjær Nielsen, Tobøl skole, Føvling. Uddannelse på Statens forskolesem., studierejse til Falun, Stockholm og Uppsala, vikar ved Keldstrup skole, Slagelse, gift 1950 med skoleleder Jakob Holm Andersen. Underviser i håndarbejde og gymnastik ved Stillinge Centralskole, Slagelse.
- Agnes Nørtoft, Grønnerup, Fandrup. Huslige pladser, gift 1947 med Niels Binderup fra Ebdrup, Vallekilde-elev 1942—43. De har en landejendom i Jelstrup, Haubro.
- Inga Olsen, Marke, Mørkøv. Gift 1944 med Erling Olsen fra Daubjerg, Vallekilde-clev 1939-40. Har deltaget i gymnastik og husholdningsforeningsarbejde. De har haft flere ejendomme, nu gård i Marke, Svinninge.
- Inge Skovgaard Olsen, »Skjoldholm«, Havrebjerg. Forskellige pladser, kursus på Haslev hsk. og Kærhave hsk., gift 1948 med gdr. Knud Andersen, »Juulsborg«, Løve.
- Anna Kristine Olesen, Tødsø, Nykøbing Mors. Gift 1946 med gdr. Jens Chr. Kirk, »Andreasøje«, Elså, Nykøbing Mors.
- Ester Kathrine Olesen, Sønderup, Støvring. Gift 1947 med specialarbejder Vagn Bach, Oksbølvej 5, Rødovre, Vanløse.
- Ethel Birk Oxlund, »Hvidgård«, Bække.
- Dortha Elisabeth Pedersen, Darum, Bramminge. Huslige pladser, bl. a. et halvt år i Göteborg, gift 1954 med gdr. Hans Jørgensen, »Raunsøgård«, Bramminge.
- Ellen Poulsen Pedersen, Skørring, Mørke. Huslige pladser, har ledet gymnastik, gift 1948 med Frode Møller fra Linå, Vallekilde-clev 1938—39, »Tjønagergård«, Vinterslev, Hadsten.
- Elin Marie Pedersen, Rugballegårds mark, Vejle.
- Else Marie Pedersen, Darum, Bramminge. Har bl. a. haft plads på Kungälv hsk. i Sverige, gift i 1954 med kontorass. Hans R. Andersen fra Branderup Sdrj., ansat på »Danfoss«, Nordals. — Lærkevej 28 st., Langesø, Nordborg.
- Else Nørskov Pedersen, Todbjerg, Hjortshøj. Huslige pladser, gift 1951 med gdr. Søren Rasmussen, Tøstrup Østergård, Mårslet.
- Mette Marie Thuesen Pedersen, Ålunde, Agerbæk.
- Nina Pedersen, Vester Skerninge.

- Tina Bro Pedersen, Vindblæs. Huslige pladser, begyndt på sy- og tilskærerkursus i Ålborg, håber på selvstændig virksomhed. — Bornholmsgade 70^a tv., Ålborg.
- Ellen Petersen, Agerskov. Huslige pladser, gift 1950 med Ingvar Olsen, Vallekilde-elev 1941—42. De har en landejendom i Drenderup, Vamdrup.
- Karen Bertha Petersen, Overeven, Snese.
- Karen Kirstine Petersen, Hyllested, Dalmo. Forskellige pladser, Husassistenternes fagskole i København 1948, senere assistent samme sted, gift 1952 med Hartvig Andersen, lagerforvalter ved B.F.C. knallertfabrikken, Skudersløse.
- Solvejg Petersen, Bjergby, Hjørring. Er nu husbestyrerinde. — Hæstrup.
- Anna Bech Poulsen, Søften, Hinnerup. Huslige pladser, gift med gdr. Jens Sandgaard, hvis slægtsgård de har overtaget. Den har været i slægtens eje over 100 år. — Lisbjerg, Århus.
- Karen Holm Poulsen, Rejstrup, Sønderbæk. Askov hsk., 4 mdr. på Danmarks Højskole for Legemsøvelser, pladser på efterskoler og ved kursusarbejde, gift 1949 med Aage la Cour Pedersen, Skibelund, Vallekilde-elev 1939-40, Rødding, Sønderjylland.
- Vinny Erichs Poulsen, Balle, Bredsten, Vejle. Husligt arbejde, gift 1948 med Johannes Christensen. De har en ejendom på Yderby Lyng, Sjællands Odde.
- Elin Rasmussen, Karlby, Hornslet. Udd. på Jysk børnehavesem., pl. i børnehaver og børnehjem, på norsk feriekoloni, børnehavelæi. i Horsens og København 1950—53, gift 1953 med Harald Elbek Pedersen, Vallekilde-elev 1945—46, Eddavej 38, Odense.
- Hilda Kirstine Rasmussen, Frøslev, Mors. Husligt arbejde og vævekursus, fra 1948 i Norge, gift 1953 med en nordmand, Andreas Trudvang. — Fritjof Nansensveg 54, Fjellhamar, Oslo, Norge.
- Lis Søndergaard Rasmussen, Karlby, Hornslet. Præliminæksamnen, uddannet som boligkonsulent, deltaget i kursus i Sverige, England, Paris, 4 mdr. i Afrika, gift 1955 med en amerikansk skribent og fotograf, Jones. De har i sommer rejst rundt i Sydøsteuropa i en folkevogn. Foreløbig adresse som ovenfor.
- Marie Rasmussen, Sdr. Hygum. Forskellige pladser, bl. a. i Norge, var med til Lingiaden 1949, kursus på Hadsten hsk., har ledet gymnastik i flere år og været med i folkeligt arbejde,

- gift 1951 med gdr. Holger Hagen Mikkelsen fra Føvling. — »Pughøj«, Toftlund.
- Bodil Riis, Sig. Huslige pladser, gift 1951 med arbm. Poul Mikael Brandis fra Købelev, Lolland. — Frisvej 18, Glostrup.
- Inge Saabye, Vannerup, Farsø. Pladser som husassistent og husbestyrerinde.
- Laura Sandgaard, Sinding, Herning. Har været ekspeditrice i Århus, gift 1952 med fuldmægtig A. Sictam Christensen. — Stenmarken 72, Søborg.
- Anna Marie Steffensen, Solbjerg, Mors. Gift 1946 med gdr. Kristian Haaning fra Solbjerg. — »Østergård«, Solbjerg, Mors.
- Herdis Ellen Margrethe Sunesen, Østerild.
- Anna Kristine Søe, Møllerup, Frøslev, Mors. Huslige pladser, gift 1948 med togbetjent Henry J. Foldager fra Mors. — Indre Ringvej 169, Fredericia.
- Grethe Sørensen, Boller Mark, Tårs. Forskellige pladser, Hadsten hsk., gift 1949 med Frode Dissing fra Tårs. De har en gård i Ørvad, Hørby.
- Ingrid Anker Sørensen, Hvilsager, Mørke. Gift 1946 med gdr. Niels Ulsted Sørensen fra Hvilsager. Deltager i aftenhøjskole om vinteren. — Dagstrup, Mørke.
- Ragna Kragdrup Sørensen, »Renden«, Tårs. Gift 1947 med gdr. Karl Andersen fra Hornum. — Ø. Falde, Vilsted.
- Rita Ester Sørensen, Sdr. Kastrup, Pindstrup. Har været husassistent i Sverige, gift 1948 med formand Hans Lolk fra Svendborg. — Stenhyddegatan 7, Møldal 3, Sverige.
- Rita Gerlach Sørensen, Havnevej 14, Grenå. Tilskærerskole i Århus, pladser i København og Grenå, gift 1954 med gdr. Aksel Bager, »Højlund«, Hammelev, Grenå.
- Ella Kirstine Thiel, Poulstrup, Vrå. Har ledet gymnastik i 2 år, deltager i ungdomsforeningens arbejde, gift 1948 med karetmager Johs. Andreasen fra Humlebæk. — Karosserifabrikken, Poulstrup, Vrå.
- Krista Hjerrild Thomsen, Bolhede, Nordenskov. Pladser som husassistent og som husbestyrerinde, er med i ungdomsforeningens arbejde. — Yderik, Sig.
- Jytte Lassen Ørnbøll, Oddense, Balling. Forskolelærerindeksamen fra Vejle sem., årskursus fra Danmarks Højskole for Legemøvelser, forskellige pladser som lærerinde, gift 1952 med Folmer Laursen, Stenstrup, Døcnse.

Sidste skoleårs elever

Vinterholdet 1955-56

Akselsen, Knud, Lyne, Ølgod.

Andersen, Arne, »Slotsgården«, Herringløse, Veksø.

Andersen, Helga, Lille Aistrup, Blære.

Andersen, Marie Elisabeth, Tingskovhus, Store Andst.

Andreassen, Ole, »Friheden«, Sørup, Måløv.

Biehl, Karen, Ahlefeldvej 21, Gråsten.

Bloch-Jensen, Niels, Jels Skov, Jels.

Bonne, Hans Kure, Emdrupvænge 47, København Ø.

Christensen, Jytte, Orup, Herlufmagle.

Egede, Jarte, Narssaq, Julianehåb, Grønland.

Gydsen, Ingrid, Højrup, Taulov.

Gyldelsø, Conni, Hammerlodden 65, Nykøbing Falster.

Hagelskjær, Niels Clausager, »Brandkærgård«, Ilskov.

Hakala, Ahti, »Ebbekøbgård«, Fredensborg.

Hansen, Aage Henning, Almtoftevej 29, Kjellerup.

Hansen, Anne Marie Westh, »V. Bedegadegård«, Klemensker.

Hansen, Arne Hilmer, Audebo, Mårsø.

Hansen, Børge Hardy, Lille Karleby, Kirke Hyllinge.

Hansen, Ejner, Obbekjær, Ribe.

Hansen, Jens Peter, Moselund, Kollemorten.

Hansen, Kaj Egon, Øster Lyng, Nykøbing Sjælland.

Hansen, Nielsine Nygård, Faurskov, Holsted.

Hansen, Truels Rossen, Mosebøl, Skærbæk.

Hansen, Øjvind, »Skovly«, Blans, Avnbøl.

Holst, Jens Christian, »Byagergård«, Brørup.

Iversen, Kresten, »Nygård«, Sønderballe, Hoptrup.

- Jacobsen, Aage Skov, Gadstrup.
 Jensen, Arne, »Meltoft«, Gudum Vestjylland.
 Jensen, Edith, »Vestergård«, Agerbæk.
 Jensen, Ellen, Lindholt, Ibsker, Svaneke.
 Jensen, Hanne Buchreitz, Vester Altanvej 3, Randers.
 Jensen, Jens, »Nørre Rottrup«, Ulsted.
 Jensen, Kaj Aksel, Store Karleby, Kirke Hyllinge.
 Jensen, Knud Holmegård, Søring, Mørkøv.
 Jensen, Ragnhild, Foldby Mark, Hinnerup.
 Johansson, Ulla, Lundgrensväg 9, Vargön, Sverige.
 Juul, Poul, Overby Skole, Sjælland Odde.
- Kildeby, John, Nyhøjsvej 8 c, Tåstrup.
 Kirkegaard, Anders, Sir Østergård, Holstebro.
 Kjergaard, Mads Petersen, Refslund, Branderup Sønderjylland.
 Kjær, Karen Margrethe, »Duebjerggård«, Vielsted, Sorø.
 Korsbæk, Inga, Gøttrup, Fjerritslev.
 Kortbek, Kirsten, Gammelby, Bedsted Thy.
 Kragh, Arne, Herfølge.
 Krause, Karin, Damgade 33, Flensborg, Sydslesvig.
 Kristensen, Gudrun, Lomborg sdr. skole, Ramme.
 Kristiansen, Preben, Lyndby, Kirke Hyllinge.
- Larsen, Anne Enø, Stefansgade 46¹, København N.
 Larsen, Bente, Vesterløkken 6, Brønshøj.
 Larsen, Gerda, Skibhusvej 412, Odense.
 Larsen, Johannes Holm, Hybenvej 4, Glostrup.
 Laursen, Otto, Dronninggårdsallé 106, Holte.
 Loewe, Ilse, Mariegade 54, Flensborg, Sydslesvig.
 Løkke, Karen Bodil, »Flidshave«, Vallebo, Fakse Ladeplads.
- Malinen, Viljo, Rosted, Slagelse.
 Markvart, Hanne, Roe, Ans.
 Mathiasen, Hanne, »Rosenbakkegård«, Stenløse.
 Mathiasen, Peter, »Solbakken«, Gudum Vestjylland.
 Mathiasen, Tage Egon, »Solbakken«, Gudum Vestjylland.
 Mortensen, Svend, Uggerløse Voldbjerg, Kalundborg.
 Müller, Villy Jensen, Spentrup.
 Mørch, Christian, Umanaq, Grønland.
- Nielsen, Ellen Birgitte, »Kringelholt«, Hørmested, Lendum, Sindal.

Nielsen, Inge Margrethe, Vinkelvej 38, Randers.
 Nielsen, Jens Alfred, Fåborg, Varde.
 Nielsen, Kaj, Ladager, Lille Skensved.
 Nielsen, Martin, Møllegade 15, Nibøl, Sydslesvig.
 Nielsen, Rigmor Kofoed, Dyrstenshøj, Klemensker.
 Nilausen, Lis, Gøttrup, Fjerritslev.
 Nissen, Jens, Holm, Nordborg.
 Nissen, Kjeld Bruun, Kvistrup, Øsby.

Olesen, Dinne, Spandet, Arnum.
 Olesen, Erik Vilhelm, Home, Tistrup.
 Olsen, Katrine, Diskofjorden, Godhavn, Grønland.

Pedersen, Bent Lyng, Gludsted, Eistrupholm.
 Pedersen, Birgit, »Brøshøj«, Smidstrup, Vrå.
 Pedersen, Ernst Tang, »Kjærgård«, Grønbjerg.
 Petersen, Marianne, Sukkertoppen, Grønland.
 Petersen, Vagn Gershøj, »Gershøjgård«, Kvarmløse, Tølløse.
 Petersen, Verner, »Langmosegård«, Bildsø, Slagelse.

Rasmussen, Mogens Bryde, Hyllested, Dalmose.
 Rasmussen, Thyge Holm, Vig skole, Vig.
 Roost, Peter Varming, Bramdrup, Haderslev.
 Rye, Birgit, Haldrup.

Sievers, Meinhard, Hårsted, Husum, Sydslesvig.
 Simonsen, Arne, Valore, Viby Sjælland.
 Skov, Jesper Nielsen, Nørremarken, Ribe.
 Snedker, Aage, Stauns, Tranebjerg, Samsø.
 Sylvestersen, Margit, Gråhede, Ådum, Tarm.

Thomsen, Tove Beck, Vangsbo, Brøns.

Vallentin, Erik, »Lillemarksgård«, Estrup, Ringsted.

Weinbrenner, Gerhard, (16) Kubach, Oberlahnkreis, Tyskland.

Sommerholdet 1956

Andersen, Tove, »Elektrogården«, Herlufmagle.

Bendixen, Else, Odstrup, Grevinge.

Buchholst, Anni-Lise, Strandgade 24, København K.

Buhl, Birgit, Sjelle Mark, Skovby Jylland.

Børgesen, Henny, Mjesing, Skanderborg.

Christensen, Inge, Høyensgade 14, København Ø.

Christensen, Inger Marie, Em, Vrå.

Christensen, Karen Skrubbeltrang, Dalbak, Tårs.

Due, Inger Ljunggren, Vrold, Skanderborg.

Enevoldsen, Rita Birgit, Rimmerslund, Hedensted.

Frederiksen, Kirsten, Valdemarsgade 54, Århus.

Frederiksen, Ruth, Vallekilde.

Funch-Petersen, Lydia, »Lysbjerggård«, Kideris, Herning.

Hansen, Ellen, »Askemosegård«, Hørby, Holbæk.

Hansen, Ida Weiss, Bolhede, Nordenskov.

Hartmann, Renate, Vestermarksgade 9, Frederiksstad, Sydslesvig.

Hinrichsen, Gudrun, Frederikså, Slesvig, Sydslesvig.

Holm, Grethe Inge, Vendsysselvej 9, København F.

Hovgård, Vita, Steen Billesgade 8, København Ø.

Høeg, Grethe, Hestehoved Fyr, Stubbekøbing.

Høgh, Signe Dolmer, Horslund skole, Ribe.

Ingvordsen, Else Margrethe, Menstrup, Hyllinge.

Jacobsen, Bente, Ellinge Mark, Højby Sjælland.

Jakobsen, Helga, Lille Gammelby, Mejrup, Holstebro.

Jensen, Ellen, Kundby, Sandby.

Jensen, Inge Trier, Vester Lind, Herning.

Jensen, Kristine, Kutdligssat, Grønland.

Kjær, Gerda, »Lundgård«, Hovedgård.

Klausen, Ingrid, Ingerslev, Ørsted.

Kristensen, Ruth Nygård, Hemmeshøj skole, Forlev.

Krog, Kate, Thorslunde, Holeby.

Larsen, Elly, »Ørritsmosegård«, Østervang.
Lauridsen, Tove Elisabeth, Eg, Knebel.

Mathiasen, Anna Margrethe, Lindegårde, Randers.
Mathiasen, Else Johanne, »Voldby Nygård«, Kauslunde.
Mikkelsen, Gerda, Bjerrø, Studsgård.
Møller, Gertrud Gylling, »Stenmarksgård«, Besser, Samsø.

Nielsen, Grethe Hukjær, Haldrup.
Nielsen, Inge, Møllevvej 20, Vrå.
Nielsen, Inger, Støvring Mark, Randers.
Nielsen, Inger Ruth, Odstrup, Grevinge.
Nielsen, Karen Vad, Bredtved skole, Vipperød.
Nielsen, Kathrine Ladegård, »Hjordkærgård, Øster Bording.
Nielsen, Lillian, Grønnegade 10, Hammerum.
Nørgård, Ingrid, Billund, Vojens.

Olsen, Tonni, Mansasvej 1, Valby.

Pallisgård, Karen, »Kirkebjerggård«, Ørslev, Vordingborg.
Pedersen, Anna, Em, Vrå.
Pedersen, Inger Kirstine, Gejlå, Fårhus.
Pedersen, Lis, Lind, Herning.
Pedersen, Ruth Lissi, Hølkerup, Bråde.
Pedersen, Solvejg, Søllinge, Pederstrup.

Rasmussen, Inger Marie, Agernæs, Otterup.
Risager, Inge, Nørre Ørslev, Egebjerg, Falster.

Skov, Gerda, Arnum.
Sonne, Lis, »Dalshøj«, Hasle.
Svop, Hedvig, Strammelse, Landet, Tåsinge.
Sørensen, Nora Vestergård, »Vestergård«, Hvilsted, Odder.

Lærlingebesøget på Vallekilde Folkehøjskole 1955—56

	Vinteren 1955/56	Sommeren 1956	Ialt
Fra København	3	5	8
- Københavns amt	3	0	3
- Roskilde amt	7	0	7
- Frederiksborg amt	2	0	2
- Holbæk amt	8	9	17
- Sorø amt	5	2	7
- Præstø amt	3	3	6
- Bornholms amt	3	1	4
- Maribo amt	1	3	4
- Odense-Assens amt	1	2	3
- Svendborg amt	0	2	2
- Hjørring amt	2	4	6
- Thisted amt	3	0	3
- Ålborg amt	2	0	2
- Randers amt	3	4	7
- Århus amt	1	3	4
- Skanderborg amt	2	3	5
- Vejle amt	2	2	4
- Viborg amt	2	1	3
- Ringkøbing amt	9	6	15
- Ribe amt	8	2	10
- Haderslev amt	5	1	6
- Åbenrå amt	1	1	2
- Sønderborg amt	2	0	2
- Tønder amt	3	1	4
- Sydslesvig	4	2	6
- Færøerne	0	0	0
- Grønland	3	1	4
- andre lande	2	0	2
Ialt	90	58	148
Under 18 år	5	7	12
18-20 år	48	39	87
21-24 år	31	9	40
25 år og derover	6	3	9
Ialt	90	58	148

Blandede meddelelser

Bogen »*Fra Vallekilde Folkehøjskole*«, der udgives af lær-
lingeforeningen, bliver i år trykt i 4.000 eksemplarer.

Medlem af »*Vallekilde Folkehøjskoles Lærlingeforening*« kan
enhver blive, som i årligt bidrag til foreningen betaler mindst
4 kroner. Medlemmer af lærlingeforeningen vil ved hvert års
slutning få årsskriftet tilsendt med postopkrævning på ialt
5 kroner. Ved *inden 11. september* at sende 4 kroner til giro-
konto 7090, Vallekilde folkehøjskoles elevforening, Vallekilde,
modtager man årsskriftet frit tilsendt. Opgiv navn, evt. pige-
navn, elevårgang og adresse.

Adresseforandring må meldes til kassereren eller skolen *inden
hvert års 11. september*. For evt. *udmeldelse* gælder samme frist.
Er den ikke tilgæet lærlingeforeningen *inden 11. september*, er det
pågældende medlem pligtig at betale årsbidraget.

*

Et fællesmøde for alle forhenværende lærlinge, *elevmødet*,
afholdes her ved folkehøjskolen hvert år *den tredje søndag i juli
måned*, og mange af deltagerne kommer hertil lørdag aften. *Elev-
mødet 1957 bliver den 20. og 21. juli*. Til måltiderne medbringes
gaffel, kniv og teske, til overnatning tæpper og lagener eller sove-
pose samt håndklæde. Bringer nogen telt med, kan det slås op i
haven eller ved gården.

*

Efterårsmødet 1957 afholdes *den tredje søndag i september* og
de to følgende dage, *den 15., 16 og 17. september*. Alle, der vil
være med, er velkomne. De, der under mødet ønsker at bo på
skolen, må meddele det i god tid og selv medbringe sengetøj og
håndklæde. Boende gæster og andre, der beder derom, modtager
i sidste halvdel af august det trykte program for efterårsmødet.

Det anbefales meget, at *jubilæumsårgangene 1906—07, 1907,
1916—17, 1917, 1931—32, 1932, 1946—47 og 1947* benytter
efterårsmødet både til at finde sammen igen og tillige få nogle
indholdsrige dage på skolen. For disse årgange finder der en

sammenkomst sted *lørdag aften den 14. september* under Uffe Grosens ledelse.

*

Ved overenskomst mellem Vallekilde Folkehøjskoles Lærlinge-forening og de to trykkerier i Holbæk, Holbæk Amts Bogtrykkeri (Venstrebladets Bogtrykkeri) og Holbæk Amtstidendes Bogtrykkeri vil *årsskriftet* fra og med i år og indtil videre blive fremstillet af begge trykkerier i fællesskab, således at de skiftevis i den ovennævnte orden påtager sig arbejdet dermed.

*

De fleste af *fotografierne* til dette årsskrift er optaget af Enggaard & Bentsen, Hørve, billedet af Povl Hansen af Holt & Madsen, København. *Tegninger og vignetter* skyldes Joachim Skovgaard og Troels Trier.

*

Valgmenighedspræst *Erik Gelting-Hansen*, der hjælper skolen på flere måder, har på Det danske Forlag fået udgivet en bog: *Nadvergang og Alterskranker*. På det foran indlagte kort kan man læse uddrag af den omtale, bogen har fået, og evt. bestille den.

*

Gamle elever, som ønsker at oplyse unge, der vil på højskole, om Vallekilde, kan få tilsendt *sommer- eller vinterskoleplan* ved henvendelse til skolen.

*

Skolen får helt eller delvis gratis tilsendt et stort antal *tidskrifter, ugeblade og dagblade*. Vi påskønner denne imødekommelse og bringer herved skolens tak derfor.

*

Ældre årgange af årsskriftet kan fås for 1 krone pr. hefte ved henvendelse til fru *Grete Killelose*, Vallekilde.

INDHOLD

<i>Erik Gelting-Hansen</i> : Alle de, som bette kan	4
<i>Jørgen Jessen</i> : Om den unge slægts vilkår	8
<i>Erik Knudsen</i> : Menneske — Maskine — Medansvar	18
<i>Georg Veit</i> : Sisyfos på ugeløn	23
<i>Uffe Grosen</i> : Valdemar Nielsen	27
<i>Uffe Grosen</i> : Sigfred Neermann	31
<i>Uffe Grosen</i> : Vilhelm Larsen	34
<i>Uffe Grosen</i> : Tre dødsfald	37
<i>Jørgen Jessen</i> : Fra Vallekilde Folkehøjskole	39
<i>Uffe Grosen</i> : To dage i Argentina	68
<i>Rigmor Trier Engberg</i> : Mindefesten for Povl Hansen	71
<i>Povl Trier Hansen</i> : Fra Elevforeningen	77
<i>Jørgen Jessen</i> : Fra Vallekilde-kredsene	79
Årsregnskab for Vallekilde Folkehøjskoles Læringsforening	82
<i>Erik Halvorsen</i> : Fra Højskolernes Landselevforening 1956 ..	83
<i>Uffe Grosen</i> og <i>Kr. Killelose</i> : Elevholdene 1945-46 og 1946	85
Sidste skoleårs elever	103
Læringsbesøget på Vallekilde Folkehøjskole 1955-56	108
Blandede meddelelser	109

Redaktion:
Jorgen Jessen.